

Actieve informatievoorziening

Aan : de Gemeenteraad
Kopie aan :
Portefeuillehouder : W.J.G. Pelgrom en E.M. Gosselink
Datum vergadering BenW : 16 december 2025
Kenmerk : Z149302/INT25-64456
Onderwerp : Warmtetransitie en dorpsenergieprocessen

Inleiding

Het doel van deze vijf stukken is bovenal het meenemen en informeren van raad en inwoner over het proces om te komen tot het warmteprogramma, de uitrol van de vernieuwde dorpsenergieprocessen die leiden tot vijf dorpsenergieplannen en de warmtetransitie aanpak voor de komende tijd. Tevens is er een memo toegevoegd over het compensatieplan natuurvriendelijk isoleren en het soortenmanagementplan, dat een randvoorwaarde schept om verder te kunnen met de isolatieopgave.

Startnotitie Komen tot een Warmte-/Koudeprogramma

Een notitie om uitleg te geven over de inhoud, doel, wettelijke inbedding, structuur en basis-uitgangspunten voor het op te stellen Warmte-/Koudeprogramma. Het programma biedt een doorkijk naar hoe we de komende tien jaar de warmtetransitie aan gaan pakken. Dit om de doelen uit het Akkoord van Groenlo en het nationale Klimaatakkoord; een aardgasvrij 2050, te kunnen behalen. De uiterlijke vaststellingsdatum van dit programma is eind 2027, als regio Achterhoek zetten we in op vaststelling door de verschillende colleges van burgemeester en wethouders eind 2026.

Warmtetransitie, plan van aanpak

Een beknopte inhoudelijke beschrijving van onze warmtetransitie aanpak, dat als basis dient voor het Warmte-/Koudeprogramma. We zetten de komende periode in op bewustwording en het vergroten van de bekendheid met de mogelijkheden tot verduurzaming. We spelen in op natuurlijke momenten, de vervanging van de cv-ketel, verbouwing en verhuizing, om inwoners te bewegen extra verduurzamingsstappen te zetten.

Dorps Energie Processen

Een beschrijving van de opzet van het vernieuwde dorpsenergieproces, toegespitst op deelgebied Noord waar we begin 2026 een doorstart maken. De dorpsenergieprocessen hebben

de doelen: informeren, ophalen en activeren. Dus naast het creëren van bewustwording over de complexe warmtetransitie, is inwoners participatie om te komen tot gedragen keuzes een belangrijk doel.

Dorps Energie Plan

Een beschrijving van wat in de vijf op te leveren dorpsenergieplannen komt te staan. Voor elk deelgebied een. De plannen zijn het resultaat van het voorafgaande dorpsenergieproces en is een leidraad voor inwoners om te weten wat er in hun buurt gebeurt, welke keuzes worden gemaakt en welke initiatieven er spelen. In dit document zijn de onderdelen opgenomen die het Rijk ons als gemeente verplicht om vast te leggen.

Bijlagen:

- Startnotitie Komen tot een Warmte-/Koudeprogramma
- Warmtetransitie, plan van aanpak
- Dorps Energie Plan
- Dorps Energie Processen
- Memo compensatieplan natuurvriendelijk isoleren en soortenmanagementplan

KOMEN TOT EEN WARMTE-/ KOUDEPROGRAMMA

Startnotitie

Bestuurlijk opdrachtgever: Emmeke Gosselink

Ambtelijk opdrachtgever: [redacted] en [redacted]

Auteur: [redacted]

Datum: 16 december 2025

Aanleiding

Nederland heeft als doel om in 2050 klimaatneutraal te zijn en geen broeikasgassen meer uit te stoten. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat Nederland in 2050 van het aardgas af is. In het Akkoord van Groenlo hebben de acht Achterhoekse gemeenten gezamenlijk besloten om in 2050 energieneutraal te zijn. De gebouwde omgeving zal worden verwarmd zonder aardgas, met een duurzame bron. Een duurzame doelstelling waardoor we voor onze energievoorziening minder afhankelijk zijn van het buitenland en waardoor opbrengsten meer lokaal terechtkomen.

De warmtetransitie is een uitwerking van de afspraak om de gebouwde omgeving aardgasvrij te maken. Het is de transitie naar het duurzaam verwarmen van de gebouwde omgeving. Hiertoe worden woningen verduurzaamd, het elektriciteitsnet uitgebreid en verzaamd en (kleinschalige) warmtenetten gerealiseerd. Het is een grote ingrijpende transitie die bij bijna alle inwoners en gebouweigenaren in onze gemeente raakt. De warmtetransitie is daarom naast een technische opgave ook een grote sociale opgave waarbij een duurzame en betaalbare energie- en warmtevoorziening voor iedereen haalbaar moet zijn.

De Achterhoekse gemeenten hebben in het Akkoord van Groenlo afgesproken samen te werken waar dit van meerwaarde is. De warmtetransitie is een echte transitie en complexe veranderingsopgave. Deze startnotitie is gezamenlijk opgesteld met andere Achterhoekse gemeenten. Het vormt de basis voor het eerste Warmteprogramma, dat indien de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) definitief in werking treedt, uiterlijk op 31 december 2027 moet worden vastgesteld. Dit is een deadline die door het Rijk recent met een jaar is opgeschoven. De Achterhoekse gemeenten houden de deadline van 31 december 2026 aan.

Door het opwarmende klimaat wordt de koelte (of koude-) vraag steeds belangrijker. Het is vanuit de Wgiw echter niet verplicht te kijken naar de koudevraag. We bespreken regionaal op welke manier goed invulling gegeven kan worden aan de toenemende vraag naar koeling en welke koppelkansen daar liggen. Er is daarom door meerdere Achterhoekse gemeenten gezamenlijk gekozen om een Warmte-/Koudeprogramma op te stellen.

1. Wettelijk kader & bevoegdheden

In het landelijke Klimaatakkoord van 2019 is afgesproken dat gemeenten de regie voeren over de warmtetransitie, omdat zij de lokale situatie het beste kennen. Ter invulling van deze regierol heeft iedere gemeente verplicht in 2021 een Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. Deze heeft landelijk, ook in Bronckhorst, nog niet tot voldoende verduurzaming van woningen geleid. (Evaluatie zal opgenomen worden in het Warmte-/Koudeprogramma).

De overstap naar een duurzame warmtevoorziening kan ingrijpend zijn en vraagt om een robuust wettelijk kader met waarborgen voor gebouweigenaren en bewoners. Het Rijk scherpt daarom het wettelijk instrumentarium aan en werkt aan een wettelijk kader voor de (wijkgerichte) verduurzamingsopgave. Met de ingang van de Omgevingswet heet de TVW het Warmteprogramma. Dit programma moet iedere vijf jaar herijkt worden.

De warmtetransitie moet plaatsvinden binnen het wettelijk stelsel dat bestaat uit de Omgevingswet, Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw), Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw), Wet collectieve warmte (Wcw) en onderliggende regels van deze wetten:

- Het Warmteprogramma is een verplicht programma onder de Omgevingswet. De warmtevoorziening en de fysieke leefomgeving zijn sterk verbonden: de transitie naar een aardgasvrije bebouwde omgeving heeft namelijk gevolgen op wijk- en straatniveau.
- De wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) geeft gemeenten de bevoegdheden die nodig zijn om regie te voeren in de wijk- of gebiedsgerichte aanpak van de warmtetransitie. Een belangrijk instrument uit de Wgiw is de aanwijsbevoegdheid. Die biedt gemeenten de mogelijkheden om in het omgevingsplan binnen hun grondgebied gebieden aan te wijzen die overgaan op een duurzame warmtevoorziening en waar het aardgastransport dus op termijn eindigt.
- Het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw) is een verdere uitwerking van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) die naar verwachting 1 juli 2026 in werking treedt. Het besluit versterkt de regierol van gemeenten in de warmtetransitie en bevat onder andere een verdere uitwerking van het Warmteprogramma en de inzet van de aanwijsbevoegdheid, inclusief juridische en niet-juridische waarborgen.
- Het wetsvoorstel Wet collectieve warmte (Wcw) vervangt de huidige Warmtewet. Het doel van de nieuwe wet is om de gemeentelijke rol bij de totstandkoming van warmtenetten beter te verankeren en zo de energietransitie te bevorderen. De Wcw stelt gemeenten in staat hun grondgebied te verdelen in warmtekavels. Een warmtekavel is een aaneengesloten gebied binnen één gemeente of meerdere gemeenten waar de mogelijkheid bestaat om een robuust collectief warmtesysteem te realiseren. Daarnaast verplicht de wet dat bestaande en nieuwe collectieve warmtesystemen met een publiek meerderheidsbelang worden ontwikkeld en geëxploiteerd.

De Wgiw is in december 2024 aangenomen door de Eerste Kamer, maar nog niet volledig in werking getreden. De Wcw is in juni 2025 door de Tweede Kamer aangenomen, maar moet nog behandeld worden door de Eerste Kamer. De onderliggende regels van beide wetten zijn nog niet vastgesteld.

Beide bevoegdheden zijn een flinke verantwoordelijkheid. We zullen deze niet van vandaag op morgen inzetten. Een voorwaarde voor het inzetten van deze instrumenten is dat een meerderheid van de gemeenteraad met dit besluit instemt. Voordat dit gebeurt zal dus een realistisch en breed gedragen plan op tafel moeten liggen. Deze zal worden beschreven in een wijkuitvoeringsplan (WUP), in Bronckhorst een Dorpsenergieplan genoemd, dat een uitkomst is van een voorafgaand Dorpsenergieproces.

Het vaststellen van het Warmte-/Koudeprogramma is een bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders. Via de huidige vaststellingsronde willen we de gemeenteraad informeren en meenemen in het proces. Ondanks dat de gemeenteraad het programma niet vaststelt, kan het college wel kaders meegeven waar het college rekening mee moet houden. De uiteindelijke uitvoering van het Warmte-/Koudeprogramma, zoals aanwijzingsbesluiten opgenomen in het omgevingsplan en vanaf welke datum een bepaalde wijk aardgasloos wordt, zijn raadsbevoegdheden. Hoofdstuk 9 geeft de planning weer met de momenten waarop het college van burgemeester en wethouders de gemeenteraad betreft bij de opstelling van het programma.

2. Doel Warmte-/Koudeprogramma

Het Warmte-/Koudeprogramma is een strategisch beleidsinstrument dat het gemeentelijke warmtetransitiebeleid beschrijft en de (lokale) visie op de aanpak van de warmtetransitie weergeeft. Daarnaast ziet het Warmte-/Koudeprogramma toe op het juridisch planproces en de bescherming van gebouweigenaren bij de beëindiging van de aardgaslevering.

Het Warmte-/Koudeprogramma is de eerste stap in het planproces dat doorlopen moet worden indien de gemeente de aardgaslevering voor bepaalde locaties op termijn wil laten beëindigen. Het Warmte-/Koudeprogramma bevat geen verplichtingen voor andere partijen en bindt alleen het gemeentebestuur zelf. Al kunnen inwoners het gemeentebestuur daar natuurlijk wel aanspreken op het nakomen van afspraken. Regels voor anderen (inwoners, maatschappelijke partners, etc) moeten via andere instrumenten worden vastgelegd. Het Warmte-/Koudeprogramma is in het planproces de eerste juridische schakel bij het beëindigen van de aardgaslevering en speelt een belangrijke rol in de rechtsbescherming van gebouweigenaren.

In het Warmte-/Koudeprogramma willen we inwoners, gebouweigenaren en maatschappelijke partners duidelijkheid geven over de volgende punten:

- Wat is de gemeentelijke visie op de warmtetransitie richting aardgasvrij in 2050;
- Wat kunnen inwoners en gebouweigenaren van de gemeente verwachten;
- Wanneer wordt in een gebied gestart met een wijkgerichte aanpak;
- Hoe kijken we naar duurzame alternatieven voor aardgas;
- Hoe wordt omgegaan met het uitschakelen van de aardgaslevering en infrastructuur;

- Wanneer wordt de aanwijsbevoegdheid ingezet;
- Op welke wijze wordt gezorgd voor een betaalbare energierekening met behoud van comfort.

3. Uitgangspunten Warmte-/Koudeprogramma

In de uitwerking van het Warmte-/Koudeprogramma zullen we de volgende uitgangspunten meenemen:

- De doelstellingen uit het Akkoord van Groenlo zijn bij de uitwerking van het Warmte-/Koudeprogramma leidend. We werken samen met de andere gemeenten toe naar een energieneutrale regio in 2050 en stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen.
- Bij het Warmte-/Koudeprogramma staat de betaalbaarheid voorop, de maatschappelijke kosten moeten zo laag mogelijk zijn. De warmtetransitie moet voor iedereen betaalbaar zijn, met name voor eindgebruikers.
- Bij het Warmte-/Koudeprogramma worden alle belanghebbenden actief betrokken. Betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners is fundamenteel. Openheid en transparantie staan centraal.
- Het Warmte-/Koudeprogramma creëert de randvoorwaarden voor uitvoering met lokaal draagvlak. De gemeente heeft de regie, maar uitvoeringsplannen worden altijd gemaakt samen met de partners. Met gedragen en afgestemde besluitvorming als resultaat.
- Bij het Warmte-/Koudeprogramma wordt op integrale wijze gekeken naar koppelkansen en de invloed van het programma op andere opgaven, bijvoorbeeld de RegioRonde, dorpsenergieprocessen, woningbouw, sociale factoren, leefbaarheid, biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- De vraag naar koeling wordt groter. Bij de keuze voor een oplossing van de warmtevraag wordt er tegelijkertijd gekeken naar de mogelijkheden voor koeling.
- Het Warmte-/Koudeprogramma is gericht op een doelmatige en voor eigenaren en gebruikers haalbare en betaalbare verduurzaming van de warmtevoorziening. Het Warmte-/Koudeprogramma zal inwoners van de gemeente Bronckhorst een realistisch tijdpad bieden in de warmtetransitie.

Bovenstaande uitgangspunten zullen in het Warmte-/Koudeprogramma verder worden uitgewerkt. Dit doen we samen met warmtecoördinatoren van andere Achterhoekse gemeenten binnen de werkgroep 'Warmte'.

4. Wat doen we al?

Samen met de andere Achterhoekse gemeenten hebben we het Energieloket Achterhoek in het leven geroepen. Naast het geven van onafhankelijk bewonersadvies, zowel telefonisch

als bij mensen thuis, het voeren van campagnes, het geven van financieel advies en het vergaren van kennis en data is een belangrijk onderdeel het beheren en verstrekken van verduurzamingssubsidies. Op dit moment zetten we stevig in op de Isolatie Subsidie Achterhoek (ISA), beschikbaar voor mensen met een woningen onder een WOZ-waarde van 477.00 (peiljaar 2024) en ten minste twee slecht geïsoleerde bouwdelen. Ook hebben we in Bronckhorst ruime verduurzamingssubsidieregelingen lopen voor de Bloemenbuurt in Zelhem en het buitengebied.

Tevens staat onze unieke Dorpsenergieprocessen (DEP) aanpak klaar om een vernieuwde doorstart te maken. De wijze waarop is toegevoegd aan dit pakket aan stukken. In de komende DEP ronde willen we het bewustzijn over de warmtetransitie vergroten en samen kijken naar mogelijke initiatieven, denk aan een collectieve inkoopactie warmtepompen, uitzoeken of bodemenergie haalbaar is, het organiseren van expertsessies of een ronde warmte- en energiescans.

Binnen de RegioRotonde lopen meerdere projecten met groengas en restwarmte. We willen hier verder op inzetten met de pijlers lokale energiegemeenschappen, met warmte als belangrijk onderdeel, en circulariteit.

We hebben een energiecoach in dienst van de gemeente die veel in dorpshuizen en bij de mensen thuis te vinden is. Naast advies over besparing, verduurzaming en subsidies maakt hij met onze witgoed regeling, waarbij oude apparaten ingeruild kunnen worden tegen energiezuinige nieuwe, een extra besparing en verduurzamingsslag.

Daarnaast publiceren we op ons eigen gemeentekanaal Op Morgen, zijn we actief op sociale media, zijn we betrokken bij de Duurzame Huizen Route en betrekken we bedrijven bij onze aanpak om klanten te verleiden extra verduurzamingsstappen te zetten.

5. Wat gaan we doen?

Opstellen Warmte- /Koudeprogramma

Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) ondersteunt gemeenten met het schrijven van een Warmte-/Koudeprogramma. De Achterhoekse gemeenten werken samen bij de opzet hiervan, al geeft iedere gemeente haar eigen invulling. Hierbij hoort ook een participatietraject. Participatie is in het kader van de Omgevingswet een verplicht onderdeel. Los van deze verplichting is het wenselijk om goed in beeld te hebben hoe inwoners en stakeholders aankijken tegen de warmtetransitie in het algemeen en het Warmte-/Koudeprogramma in het bijzonder.

In het Warmte-/Koudeprogramma leggen we onder andere vast:

- Op welke wijze wijken, buurten of dorpskernen van het aardgas afgaan en hoe de fasering eruitziet.

- Welke warmtetechnieken (zoals (kleinschalige) warmtenetten, volledig elektrische of hybride warmtepompen) waar worden ingezet.
- Hoe de planning eruit ziet: welke stappen wanneer worden genomen en waar als eerste wijkgericht verduurzaamd wordt en wordt overgestapt op een duurzame en betaalbare warmtevoorziening.
- Welke partners op welke manier betrokken zijn bij de uitvoering, zoals woningcorporaties, netbeheerders, energieloket Achterhoek en energiebedrijven.
- Hoe bewoners betrokken worden bij de transitie. Hoe er geparticipeerd wordt bij de totstandkoming van het warmteprogramma en hoe bewoners ondersteund worden bij het verduurzamen van hun woning.
- Wat de gevolgen zijn voor de gemeentelijke organisatie. Is er extra capaciteit nodig om de warmtetransitie uit te voeren? Hoe ziet de planning eruit? Welke gevolgen heeft dit?

Onderzoek bronnenstrategie

De Achterhoekse gemeenten hebben samen een onderzoek uitgezet bij een externe partij (De WarmteTransitieMakers) om een regionale bronnenstrategie te laten maken. Dit lijkt op het onderzoek dat eerder is gedaan in het kader van de transitievisie warmte. Echter is deze informatie verouderd. Eind 2025 verwachten we het actuele en definitieve beeld te hebben over wat het meest aantrekkelijke warmtealternatief is. Ook zijn er extra aandachtspunten, zoals de koudevraag en de mogelijke invloed van klimaatneutraal gas, meegenomen in de beantwoording. In dit onderzoek wordt onderzocht welke alternatieve warmte- en koudebronnen er in de regio zijn (incl. onderscheid tussen locatie- en niet-locatie gebonden bronnen) en welke gelden als technisch en financieel het meest haalbaar en rendabel. Ook wordt er gekeken of er logische regionale/bovenlokale samenwerkingen nodig zijn om de inzet van bronnen te realiseren.

Opstellen Plan-MER

Bij het maken van het Warmte-/Koudeprogramma moeten we als gemeente beoordelen of een milieueffectrapportage nodig is. Een milieueffectrapportage (mer) helpt gemeenten om de milieugevolgen van keuzes in de warmtetransitie in beeld te brengen en deze te onderbouwen. Voor kaderstellende 'volledig-elektrische' Warmte-/Koudeprogramma's is een plan-mer-beoordeling vereist. De meeste gemeenten in de Achterhoek zullen zo'n type Warmte-/Koudeprogramma opstellen. De Achterhoekse gemeenten onderzoeken samen het proces dat nodig is rondom de milieueffectrapportage. Het onderzoek richt zich op eventuele aanzienlijke milieueffecten en de mogelijkheden om deze effecten te mitigeren. Elke gemeente kan de resultaten vervolgens gebruiken om te beargumenteren of er wel of geen plan-mer nodig is.

Communicatie en participatie

Een goed doorlopen proces, waarbij belanghebbenden zich inhoudelijk in de resultaten herkennen is van belang voor het draagvlak. Voor het Warmte-/Koudeprogramma verwerken

we de uitkomsten van gesprekken met woningbouwcorporaties, netbeheerders, welzijnsorganisaties, huurdersverenigingen en dorpsbelangenorganisaties in een apart hoofdstuk. Ook zijn we aan het verkennen om regionaal of op gemeenteniveau een digitale raadpleging, burgerberaad of inwonersenquête uit te laten voeren. Dit om bewustwording te vergroten en om van inwoners te weten wanneer zij bijvoorbeeld het inzetten van de aanwijsbevoegdheid te billijken vinden. Het is de opgave om aanpakken te ontwikkelen die alle groepen burgers en stakeholders in de gelegenheid stellen om mee te doen en die hen aanzetten tot het nemen van duurzame maatregelen. Een aanpak naar een aardgasvrije wijk gaat over techniek, financiën en organisatie, maar vooral ook over de inwoners. Een belangrijke manier om inwoners te betrekken zijn de Bronckhorster Dorpsenergieprocessen die leiden tot de Dorpsenergieplannen.

Dorpsenergieplannen, de Bronckhorster wijkuitvoeringsplannen

Wijkuitvoeringsplannen die mogen leiden tot het uiteindelijk dichtdraaien van de aardgaskraan worden pas opgesteld na het vaststellen van het Warmte-/Koudeprogramma. In de nieuwe wetgeving wordt bepaald dat de gemeenteraad een aanwijsbevoegdheid krijgt. Hiermee kan ze 'aanwijzen' welke wijken, wanneer van het aardgas af gaan. Om dit te kunnen doen moet er o.a. een goed alternatief voor warmte zijn waar de inwoner voor kan kiezen en moet de betaalbaarheid geborgd zijn. Dit wordt vastgelegd in een wijkuitvoeringsplan, of in Bronckhorst de latere versie van dorpsenergieplannen; *Dorpsenergieplan: Uitvoering en Realisatie*. De minimale termijn tussen 'aanwijzen' en de kraan daadwerkelijk dichtdraaien is 8 jaar. Deze termijn is erop gericht dat inwoners vroegtijdig worden betrokken en kunnen anticiperen op de transitie. In het dorpsenergieplan of wijkuitvoeringsplan wordt de keuze voor een alternatieve, duurzame warmte-oplossing van een wijk vastgelegd alsook de weg ernaartoe. Het plan biedt het kader waarbinnen gebouweigenaren, netbeheerders, warmtebedrijven, gemeenten en andere partijen investeringsbeslissingen kunnen nemen. Denk hierbij aan hoeveel en wanneer er moet worden geïsoleerd en of het elektriciteitsnet moet worden verzwakt. Cruciaal bij de totstandkoming van het wijkuitvoeringsplan is de participatie van gebouweigenaren- en gebruikers.

In 2026 starten we met een lichtere vorm van komen tot wijk-, ofwel dorpsenergieplannen. Binnen deze ronde richten we ons op bewustwording, mogelijkheden bieden tot deelname aan de warmtetransitie en het samen komen tot een duurzame warmteoplossing. Denk aan een collectieve inkoopactie van warmtepompen, het uitzoeken van het gebruiken van bodemenergie voor een groep woningen of het organiseren van warmtescans. We beginnen in deelgebied noord met een dorpsenergieproces dat moet leiden tot *Dorpsenergieplan: Richting en Bewustwording*. De andere gebieden zullen daaropvolgend aan de beurt zijn. Het opstellen van een dorpsenergieplan duurt (naar verwachting) zo'n 7 maanden.

De komende uitrol van komen tot dorpsenergieplannen is een uitbreiding en vervolg op het bestaande dorpsenergieproces. Het lopende proces heeft veel nieuwe inzichten opgeleverd

in een snel veranderende warmtetransitie en wetgevingswereld. Zo is de Omgevingswet van kracht geworden waardoor de wettelijke verankering en borging beter staat met de gemeente in de regio. Vanuit de gemeenschap zijn er meerdere initiatieven georganiseerd zoals het organiseren van een energiemarkt, warmtebeeldacties, andere buurtactiviteiten en bewustwordingsacties.

6. Wie gaan we erbij betrekken?

De gemeente Bronckhorst neemt de regie in de warmtetransitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. Hiervoor betrekken we diverse stakeholders om een programma op te stellen die aan bewoners, huis- en gebouweigenaren een beeld schetst van de stappen die we gaan zetten tot 2035. Het Warmte-/Koudeprogramma geeft nog geen uitsluitsel over de toekomstige (aardgasvrije) warmtestrategie in alle dorpen. De definitieve keus wordt pas gemaakt wanneer het omgevingsplan wordt gewijzigd. Het Warmte-/Koudeprogramma geeft wel aan waar we wel en niet aan de slag gaan (of verder gaan) met een *Dorpsenergieplan: uitvoering en realisatie*. Laatstgenoemde versie van het dorpsenergieplan dient ter onderbouwing van het aanpassen van het omgevingsplan. In dit plan moeten de gemeente, netbeheerders, eigenaren-bewoners, huurders en corporaties, projectontwikkelaars, bedrijven, maatschappelijke instellingen en de installatiesector samen aan de slag om dorp of buurt aardgasvrij te maken. Deze startnotitie gaat alleen over het opstellen van het Warmte-/Koudeprogramma en wie we daarbij gaan betrekken.

Raad /college/afdeling	Toelichting
Gemeenteraad	Alhoewel de gemeenteraad niet het bevoegd gezag is voor het Warmte-/Koudeprogramma, dat is het college van burgemeester en wethouders, wordt de gemeente actief meegenomen in het proces. De gemeenteraad zal worden betrokken in het stellen van kaders, zoals het inzetten van de aanwysbevoegdheid. Deze wordt op een later moment (wellicht) ingezet.
College van B&W	Is bevoegd gezag voor het Warmte-/Koudeprogramma. Het programma raakt diverse portefeuilles, de portefeuillehouder Wonen wordt door het college aangewezen als coördinerende portefeuillehouder.
Ambtelijke organisatie	Diverse ambtelijke disciplines die nodig zijn voor het opstellen van het Warmte-/Koudeprogramma worden aangehaakt.

Stakeholders	Betrokken inwoners
Achterhoekse gemeenten	Dorps Belangen Organisaties
Provincie Gelderland	Verenigingen

Woningcorporaties Sité en ProWonen	Participatie inwoners (huurders en eigenaren)
Netbeheerder Liander	Huurdersverenigingen
Waterschap Rijn en IJssel	
Vitens	
Energieloket Achterhoek	
Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)	
Welzijnsorganisaties (i.v.m. energiearmoede)	
Isolatie- en installatiebranche	

7. Budget

De gemeente voert de regie in de warmtetransitie. Het Rijk stelt, veelal via specifieke uitkeringen, budget beschikbaar. Ook voor het uitvoeren van klimaat- en energiebesparingsbeleid. Zo is er de CDOKE regeling (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat en Energiebeleid). In totaal krijgt de gemeente Bronckhorst van 2023 t/m 2025 € 2.067.938 zoals ook is opgenomen in de *Herijkte Routekaart Bronckhorst Energieneutraal*. Een groot deel van deze middelen staan gereserveerd of zijn inmiddels uitgegeven. De CDOKE middelen kunnen tot uiterlijk eind 2027 besteed worden. In 2026 komt er een vervolg op deze regeling, Voor Bronckhorst gaat het om een bedrag van € 1.241.872. Voor de daaropvolgende jaren kunnen we uitgaan van een bedrag van rond de € 700.000.

Vanuit het Nationaal Programma Lokale Warmte (NPLW) is een specifieke uitkering voor de ondersteuning in de warmtetransitie (SpUk NPLW gelden) beschikbaar. Deze middelen kunnen alleen regionaal worden aangevraagd en uitgegeven. In totaal is er € 579.686 excl. btw beschikbaar (2023+2024) voor de regio Achterhoek. Voor 2025 is een nieuwe aanvraag ingediend van €230.854. Het beschikbare regionale budget maakt mogelijk dat veel regionaal kan worden opgepakt en is o.a. ingezet voor de regionaal coördinator warmtetransitie ter ondersteuning van het regionaal ambtelijk overleg en het regionale bronnenonderzoek.

Los van de regionale samenwerking is er eerder al gekozen om gebruik te maken van het inhoudelijk ondersteuningsaanbod vanuit het NPLW. Het voordeel is tweeledig; opbouw van expertise en hulp bij het opstellen van het warmteprogramma zelf. Daarmee is eigenlijk al gekozen voor het zoveel mogelijk in huis, dan wel regionaal, oppakken van het opstellen van het warmteprogramma. Het maakt aansluiting bij het andere grote project onder de omgevingswet, de omgevingsvisie, beter inpasbaar. Deze aanpak vergt uiteraard meer ambtelijke capaciteit dan volledig uitbesteden. Voor het spoor Warmtetransitie, dus niet alleen het opstellen en uitvoeren van het warmteprogramma, is in de *Herijkte Routekaart Bronckhorst Energieneutraal* een jaarlijks bedrag van € 107.154 opgenomen.

8. Risico's

Hieronder zijn de risico's inzichtelijk gemaakt die bij het Warmte-/Koudeprogramma en bij het aardgasvrij maken van de woningen voor zouden kunnen komen.

Maatschappelijke risico's

- Het Warmte-/Koudeprogramma is een gemeentelijk programma over de volgorde en het tijdpad waarop wijken in de gemeente van het aardgas af gaan en welk alternatief er dan is. De regierol ligt bij de gemeente, maar de keuzes uit dit programma hebben vervolgens een groot effect op alle inwoners (wanneer gaat mijn wijk van het aardgas af?). Er is een risico dat er gebrek aan draagvlak is om van het aardgas af te gaan. We denken goed na met onze participatie- en communicatieadviseurs over het laten aansluiten van de boodschap op onze inwoners en proberen hier de juiste balans in te vinden. Zo proberen we inwoners juist te betrekken bij de onderwerpen waarover ze ook echt kunnen meedenken en die direct op hun eigen leefwereld van toepassing zijn (concrete onderwerpen/acties).
- Het elektriciteitsnet zit vol en Liander heeft aangegeven tot minstens 2030 nodig te hebben om dit te verzwaren. Hierdoor is een van de basisvoorwaarden voor het collectief overstappen naar een all-electric oplossing niet meer haalbaar. Het is een van de redenen dat we de komende tijd inzetten op het verminderen van de warmtevraag door middel van isolatiecampagnes en we kijken naar andere oplossingen als kleinschalige bodemplussen. We willen constant in gesprek blijven met Liander over de planning, om te kijken wat wél mogelijk is en te kijken waar en hoe we 'netbewust' kunnen bouwen. Tegelijkertijd geeft ook Liander aan dat de all-electric keuze ook voor hun het te verwachten scenario is voor de langere termijn.
- De warmtetransitie is een grote opgave en als gemeente hebben we niet overal invloed op. De opgave is niet alleen noodzakelijk vanwege de gevolgen voor het klimaat, de verwachting is ook dat de kosten voor aardgasleveringen steeds hoger gaan worden door onder andere Europese regelgeving. Er is een risico dat inwoners een steeds hogere energierekening gaan krijgen als er te weinig gedaan wordt aan de warmtetransitie.

Politieke risico's

- Het Warmte-/Koudeprogramma geeft richting voor de toekomst op basis van de kennis van nu. Door de lange doorlooptijd en vele factoren die het aardgasvrij maken van een wijk kunnen beïnvloeden zijn er altijd onzekerheden. Het politieke klimaat in Den Haag speelt ook een belangrijke rol, daar hebben we echter weinig invloed op. Desondanks is het van belang om stappen te blijven maken in de warmtetransitie. Om deze redenen vindt er afstemming plaats om het tijdpad en de mogelijkheden zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de planningen en investeringsplannen die op dat

moment bekend zijn. Daarnaast vindt er een 5-jaarlijkse herijking plaats van het programma waarin weer 10 jaar vooruit wordt gekeken.

Bestuurlijke risico's

- Voor het bepalen van de juiste warmtestrategie per wijk is draagvlak nodig; deelname is momenteel vrijblijvend en niet afdwingbaar. Inwonerparticipatie bij de dorpsenergieplannen is cruciaal om inwoners bewust te maken van de vergaande opgave die op ons af komt. Tegelijkertijd is het moeilijk om een groot deel van de inwoners te bereiken (er wordt nog geen urgentie gevoeld, dus staan mensen minder open voor deze boodschap). De nieuwe wetgeving gaat gemeenten hier echter bij helpen. Zodra de wetgeving het mogelijk maakt om wijken van het aardgas af te halen, moeten we als gemeente scherpe en gewaagde keuzes maken en vroeg en helder communiceren waardoor inwoners vroegtijdig weten waar ze aan toe zijn.
- De toekomstige aardgasprijs, elektriciteitsprijs en warmteprijs zijn onbekend en het is de vraag hoe deze zich ontwikkelen wanneer de vraag naar aardgas afneemt. Dit heeft mogelijk een positief effect op het draagvlak voor de warmtetransitie. Hierin schuilt wel het risico dat niet iedereen mee kan doen in de transitie. Als de aardgasprijzen stijgen en de warmteprijs naar beneden gaat, dan kan het zijn dat lage inkomensgroepen met hoge aardgastarieven blijven zitten. Hier moeten we alert op zijn om dit voorkomen.

Ambtelijke risico's

- Op dit moment is nog niet alle wet- en regelgeving duidelijk. Zowel het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Bgiw) als de ministeriële regelingen moeten nog worden vastgesteld. Tot nu toe zijn er regelmatig wijzigingen geweest in de concept wet- en regelgeving en is vertraging eerder regel dan uitzondering.
- Het Warmte-/Koudeprogramma is mede bepalend voor het opstellen van de Dorpsenergieplannen. Wanneer de aanwijsbevoegdheid door de raad wordt ingezet en er wijken of dorpen voor het einde van het 10 jaren termijn (2035) van het komende Warmte-/Koudeprogramma van het aardgas af gaan, vraagt dat op korte termijn ook veel extra ambtelijke capaciteit en financiële middelen. Dit kan mee worden genomen bij het maken van afwegingen omtrent de wijkvolgorde en het tijdspad.

2026

zomerrecess

Warmtetransitie plan van aanpak

www.bronckhorst.nl

gemeente Bronckhorst

Inhoudsopgave

Achtergrond & ambitie

Aanpak

Basisaanpak - inwonersreis en natuurlijke momenten

Monitoren, meten en verbeteren

Doelgroepgerichte aanpakken en acties 2026

Bijlage

gemeente Bronckhorst

Inleiding

De warmtetransitie is volop aan de gang, en ook in Bronckhorst staan we voor de uitdaging om onze woningen en gebouwen vanaf 2050 energiezuinig en zonder aardgas te verwarmen.

Als plattelandsgemeente met veel ruimte en betrokken inwoners, staat Bronckhorst bekend om haar nuchtere en praktische aanpak. Deze mentaliteit is nodig om de warmtetransitie stap voor stap te realiseren.

In de regio worden momenteel belangrijke keuzes gemaakt over de aanpak van de warmtetransitie. Dit document biedt een tussentijdse weergave van hoe wij als gemeente de transitie zien. Het beschrijft wat er al loopt en onze huidige aanpak op het gebied van communicatie, gedragswetenschap, financiën en techniek, vooruitlopend op het uiteindelijke warmteprogramma, dat eind 2026 gereed zal zijn. In dat programma worden de definitieve keuzes voor de regio vastgelegd.

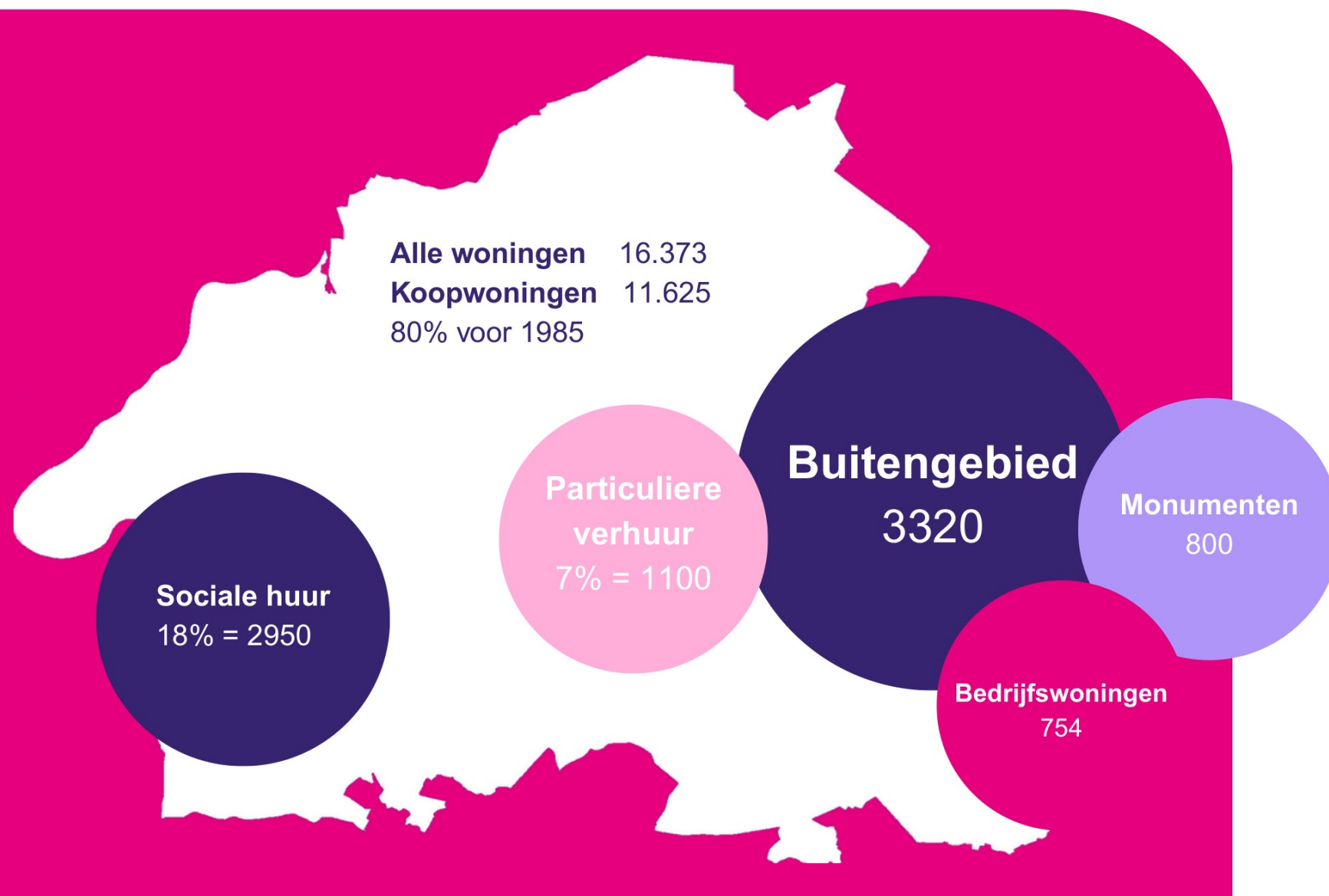
Dit document is de overkoepelende leidraad voor de warmtetransitie. De uitwerking van de participatietrajecten, die we Dorpsenergieprocessen noemen, wordt verder toegelicht in het document Dorps Energie Processen. Deze processen leiden uiteindelijk tot een Dorps Energie Plan, waarvoor een sjabloon is ontwikkeld.

Achtergrond & ambitie

Bronckhorster woningvoorraad

Elke woning is uniek en vraagt om een maatwerkaanpak om van het aardgas af te gaan. De mogelijkheden voor verduurzaming verschillen per woningtype en worden beïnvloed door diverse factoren, zoals of het een monument betreft, de ligging in het buitengebied of het bouwjaar. In de gemeente Bronckhorst staan in totaal 16.453 woningen (CBS, 2024), waarvan 11.625 koopwoningen.

De grootste uitdaging: koopwoningen

Bijna driekwart van de woningen in Bronckhorst zijn koopwoningen. Binnen deze groep bieden vooral vrijstaande woningen, twee-onder-een-kappers en hoekwoningen de meeste kansen voor verduurzaming. Deze woningtypen zijn in verhouding minder goed geïsoleerd en hebben vaker een laag energielabel, waardoor ze extra aandacht verdienen in onze aanpak.

Een logisch gevolg van deze woningopbouw is dat in Bronckhorst het gas- en elektraverbruik, en daarmee de CO2 uitstoot van woningen relatief hoog is ten opzichte van het Nederlands gemiddelde.

Bouwjaar

Het bouwjaar van een woning bepaalt voor een belangrijk deel de verduurzamingsopgave en de mogelijke maatregelen. Oudere woningen vragen vaak om een grondige isolatieaanpak, terwijl nieuwere woningen al beter zijn voorbereid op duurzame warmteoplossingen. Voor Bronckhorst geldt de volgende woningopbouw:

Woningen in de kernen vs buitengebied

We maken een onderscheid tussen woningen in de kernen en woningen in het buitengebied. Volgens het bestemmingsplan buitengebied zijn er 3.320 verblijfsobjecten met een woonbestemming, waarvan 754 woningen een agrarische of bedrijfsbestemming hebben. Dit betekent dat ruim een kwart van de totale woningvoorraad van Bronckhorst zich in het buitengebied bevindt.

Kaders en context

Deze aanpak is gebaseerd op landelijke en regionale afspraken en beleidsdocumenten. Hieronder leggen we kort uit wat onze belangrijkste kaders zijn die onze ambitie en keuzes bepalen. Deze vormen uiteindelijk de basis voor de doelen die we hebben opgesteld.

Akkoord van Groenlo

De Achterhoekse gemeenten werken samen aan de energietransitie. Met het Akkoord van Groenlo 3.0 (2022) is deze samenwerking opnieuw bevestigd. Doel is om energieneutraal te zijn in 2050 – evenveel duurzame energie opwekken als gebruiken. Een tussendoel is 55% CO₂-reductie in 2030.

Herijkte routekaart

De herijkte Routekaart Bronckhorst Energieneutraal sluit aan bij het landelijke, provinciale en regionale klimaatbeleid (Akkoord van Groenlo) en richt zich op de warmtetransitie en lokale energieopwekking.

De routekaart stuurt op verbetering van de energetische kwaliteit van woningen en bedrijfsgebouwen, zodat minder energie nodig is zonder verlies van comfort. Belangrijk uitgangspunt is het benutten van natuurlijke momenten waarop eigenaren aanpassingen doen aan hun gebouw of installaties om te verduurzamen.

Transitievisie Warmte

In 2021 heeft de gemeente Bronckhorst de Transitievisie Warmte vastgesteld met de volgende doelen voor 2030:

- Start van 10 buurtaanpakken om aardgasvrij klaar te zijn;
- 30% van de gebouwde omgeving is ‘aardgasvrij ready’;
- 90% van de woningeigenaren is gestart met verduurzaming;
- 100% van het gemeentelijk vastgoed is aardgasvrij.

In 2026 wordt het Warmteprogramma vastgesteld. Dit is niet enkel een actualisatie van de TVW, maar een evaluatie op basis van nieuwe kennis en inzichten. Het programma biedt een vernieuwde aanpak en een routekaart richting een aardgasvrij Bronckhorst in 2050, en wordt elke vijf jaar herzien om technische ontwikkelingen, participatie en voortgang optimaal te blijven volgen.

Het Warmteprogramma is verplicht volgens de Omgevingswet en beschrijft hoe we onze woningen en bedrijven in de toekomst gaan verwarmen. Het behandelt onder meer de technische analyse, fasering, juridische kaders en participatie.

Dit plan van aanpak vormt een belangrijke bouwsteen voor het Warmteprogramma. Het laat zien hoe we verduurzaming – van isolatie tot aardgasvrij wonen – actief stimuleren en welke beleidskaders, analyses en instrumenten hiervoor worden ingezet.

Programma Energie & de Woonvisie

De afspraken en doelen besproken in dit document gelden voor zowel het programma Energie als de Woonvisie.

De Woonvisie kent vier onderdelen. Eén daarvan is de verduurzaming van de (bestaande) woningvoorraad. Duurzaamheid bij nieuwbouw en verduurzaming van bestaande woningen is onderdeel van het beleid en de uitvoering van de woonvisie. Zo is in de herijking van de kaders voor woningbouw in het buitengebied (vastgesteld in juli 2024) opgenomen dat door het verduurzamen en verbeteren van de kwaliteit van bestaande opstallen (zoals karakteristieke gebouwen) ontwikkelruimte beschikbaar komt.

Vier ambities voor 2030 - Akkoord van Groenlo 3.0

Na het vaststellen van de kaders richten we ons op vier concrete doelen die richting geven aan de uitvoering van de warmtetransitie in Bronckhorst. Deze doelen helpen ons de voortgang te meten, focus te houden en onze inzet waar nodig bij te stellen.

1

Het aardgasverbruik van huishoudens verminderen met circa 31% ten opzichte van 2021.

2

Het aardgasverbruik van overige gebouwen verminderen met circa 15% ten opzichte van 2021.

3

Minimaal 25% van de woningen brengt één of meerdere verbeteringen aan naar energielabel B of beter (ongeveer 3.200 woningen).

4

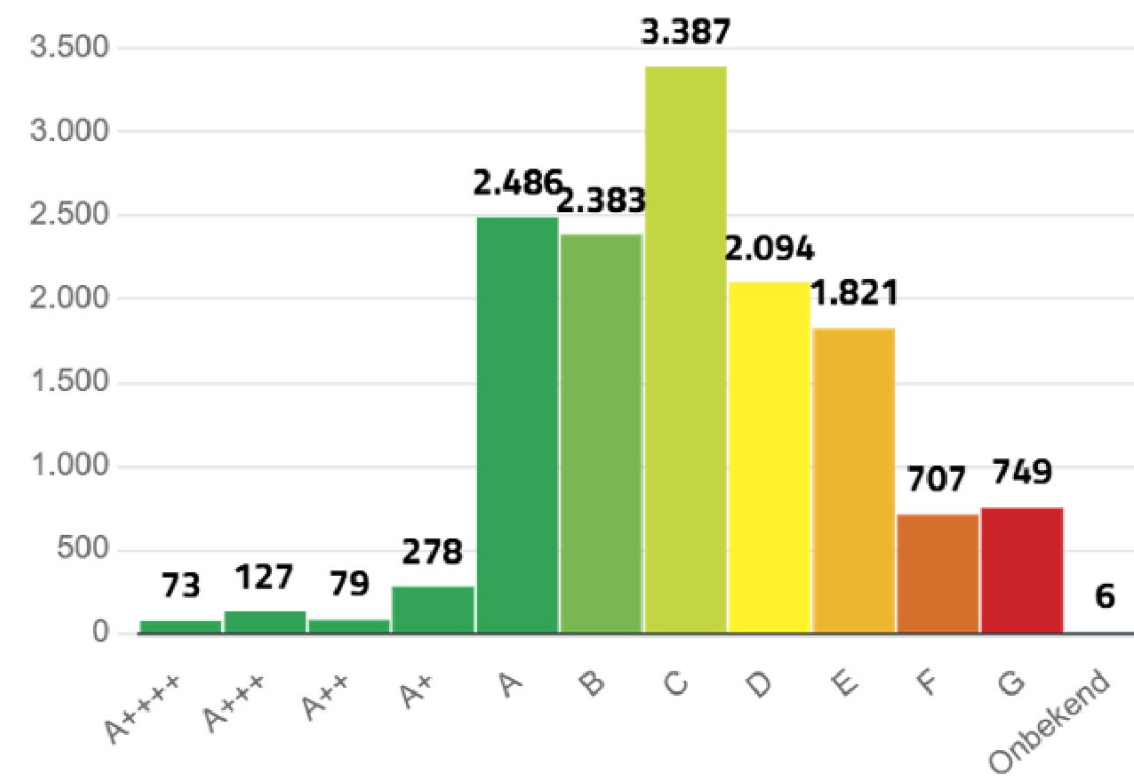
Minimaal 25% van de woningen stapt over op een (hybride) warmtepomp (ongeveer 3.800 woningen).

Waar staan we nu?

Er zijn 3.282 (RVO data) woningen met een bekend energielabel A+++ tot en met B.

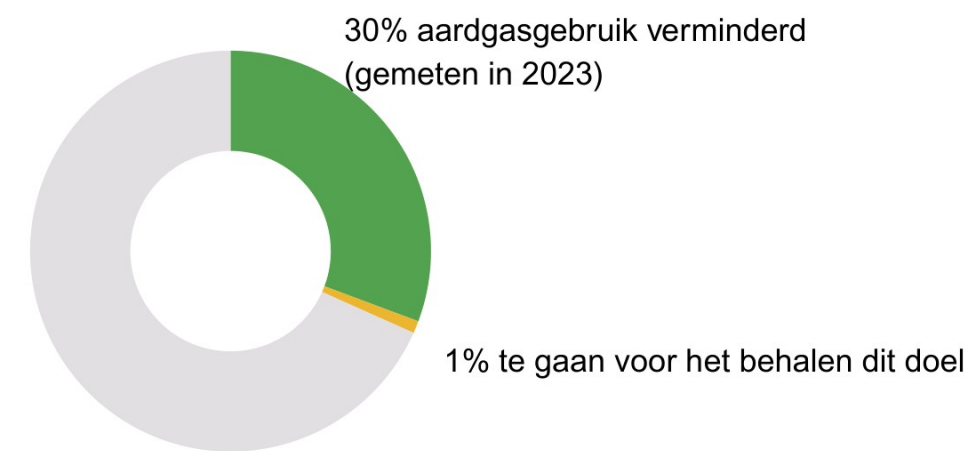
4.064 woningen hebben een energielabel C tot en met G. Van 8.730 woningen is geen energielabel bekend.

Met softwarepakket SmartTwin wordt het energielabel van deze woningen geschat, mede op basis van bouwkundige modellen. Onderstaande grafiek geeft het beeld van de gehele woningvoorraad van Bronckhorst.

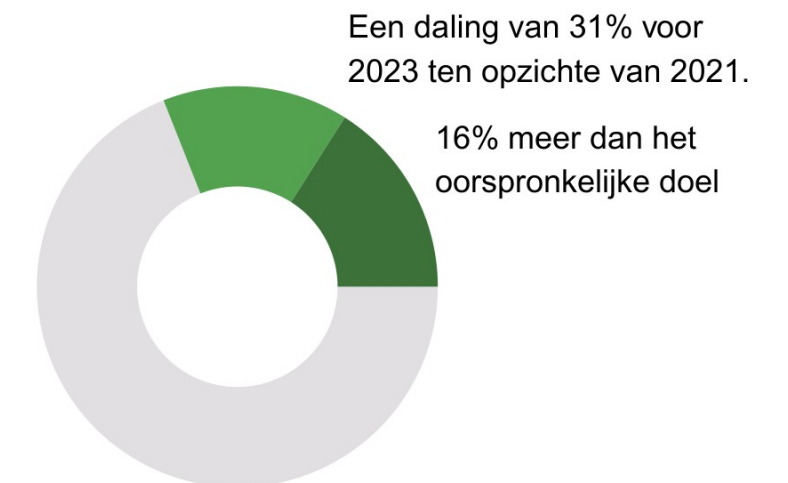
1

Het aardgasverbruik van huishoudens verminderen met circa 31% ten opzichte van 2021.

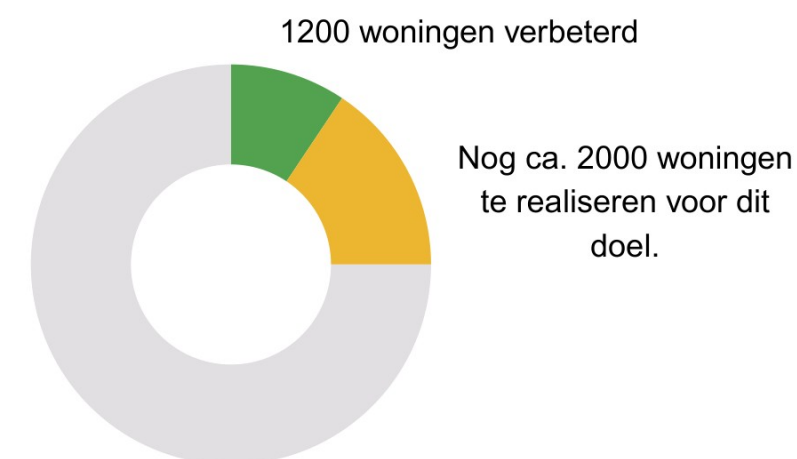
2

Het aardgasverbruik van overige gebouwen verminderen met circa 15% ten opzichte van 2021.

3

Minimaal 25% van de woningen brengt één of meerdere verbeteringen aan naar energielabel B of beter (ongeveer 3.200 woningen).

4

Minimaal 25% van de woningen stapt over op een (hybride) warmtepomp (ongeveer 3.800 woningen).

Aanpak

De belangrijkste uitgangspunten in de aanpak

Toegankelijkheid van het
Energieloket Achterhoek
waarborgen

Lokale betrokkenheid
vergroten door opzetten van
dorpsenergieprocessen

Effectiviteit van
communicatie en uitvoering
continu monitoren en
optimaliseren

Bekendheid en gebruik van
subsidies en financiële
regelingen stimuleren

Natuurlijke momenten
benutten voor aanbieden
isolatie- en
verduurzamingsinfo

Een basisaanpak met meerdere doelgroepgerichte aanpakken

In de **basisaanpak** werken we aan een duidelijke informatiestructuur en een soepele klantreis die voor alle inwoners geldt. De focus ligt op de eerste stappen richting verduurzaming: hoe worden mensen geholpen, en is dat proces zo eenvoudig mogelijk?

Daarnaast benutten we natuurlijke momenten om te verduurzamen, zoals bij een verhuizing of verbouwing. Tot 2030 – en ook richting 2050 – willen we juist deze momenten gebruiken om woningen energiezuiniger te maken en de overstap naar een warmtepomp te stimuleren.

Naast deze brede basisaanpak werken we met **gerichte aanpakken** voor specifieke doelgroepen, momenten of gebieden. Jaarlijks voeren we in samenwerking met Energieloket Achterhoek communicatiecampagnes uit, afgestemd op de actualiteit, seizoenen en relevante thema's, zoals isolatieacties of subsidieregelingen.

Basisaanpak

Zo houden we rekening met gedrag

De overstap naar duurzame warmte is alleen samen te maken. Inwoners nemen zelf de stappen in hun woning, terwijl de gemeente hen ondersteunt, informeert en inspireert. Door te begrijpen wat er speelt en waar de knelpunten zitten, kunnen we onze aanpak beter afstemmen op de werkelijkheid.

We benaderen elke stap die een inwoner zet aan de hand van vier elementen: weten, willen, kunnen en doen

Weten

Veel inwoners willen verduurzamen, maar weten niet waar te beginnen. De informatie die beschikbaar is, is vaak technisch en moeilijk toe te passen op hun eigen situatie.

Daarom zetten we in op duidelijke, toegankelijke communicatie: we leggen uit wat verduurzaming oplevert, welke stappen logisch zijn en waar inwoners terecht kunnen voor hulp. Dit vergroot niet alleen de kennis, maar versterkt ook het vertrouwen om keuzes te maken.

Willen

Kennis alleen leidt niet direct tot actie. De bereidheid om te verduurzamen hangt af van motivatie en overtuigingen. Sociale voorbeelden spelen hierbij ook een belangrijke rol: zien dat anderen verduurzamen, vergroot de motivatie om zelf ook stappen te zetten.

We versterken dit door de voordelen van verduurzaming te benadrukken en de norm te vergroten door inspirerende verhalen van andere inwoners te delen.

Kunnen

Zelfs gemotiveerde inwoners stuiten soms op obstakels zoals financiële beperkingen, tijdgebrek of de gedachte dat verduurzamen te ingewikkeld is.

Om deze barrières weg te nemen, bieden we gerichte informatie over subsidies en leningen. Daarnaast werken we samen met het Energieloket Achterhoek, dat inwoners persoonlijk begeleidt bij het aanvragen van financiële ondersteuning en het uitvoeren van maatregelen.

Doen

Van plannen naar doen, dat is vaak de grootste stap. Uitstelgedrag, drukte of onzekerheid zorgen ervoor dat plannen blijven liggen.

We ontwikkelen een inwonersreis die eenvoudig te doorlopen is. Zo weten inwoners altijd wat de volgende stap is en waar ze terecht kunnen voor hulp of advies.

Daarnaast spelen we in op natuurlijke momenten, zoals verbouwingen, om deze optimaal te benutten voor verduurzaming.

Inwonersreis

In de gemeente Bronckhorst willen we alle inwoners de kans geven om hun woning te verduurzamen en voor te bereiden op een aardgasvrije toekomst. Om hen hierbij te ondersteunen, hebben we de inwonersreis in kaart gebracht: de stappen die inwoners doorlopen, van het verzamelen van informatie tot het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen.

Uit ervaring en onderzoek blijkt dat persoonlijk advies een belangrijke rol speelt in dit proces. Het helpt inwoners niet alleen om duidelijke keuzes te maken, maar versterkt ook hun vertrouwen en motivatie om daadwerkelijk aan de slag te gaan.

Samenwerking Energieloket Achterhoek

De gemeente richt zich vooral op de eerste fase van de klantreis: het bereiken van inwoners via voorlichting en inspiratie. Voor advies, financiering en uitvoering werken we samen met het Energieloket Achterhoek. Dit loket biedt onafhankelijk advies, helpt bij het aanvragen van subsidies en financiering, en zorgt voor betrouwbare uitvoerders.

We blijven deze samenwerking evalueren om inwoners steeds beter te ondersteunen in hun verduurzamingsreis.

bereiken

De gemeente vergroot de bewustwording via social media, campagnes, buurtvoorbeelden, gemeentepagina's, brieven en huis-aan-huis bezoeken.

advies

Inwoners krijgen advies van een energieadviseur, bijvoorbeeld van de gemeente of het Energieloket Achterhoek, om de juiste verduurzamingsmaatregelen te kiezen.

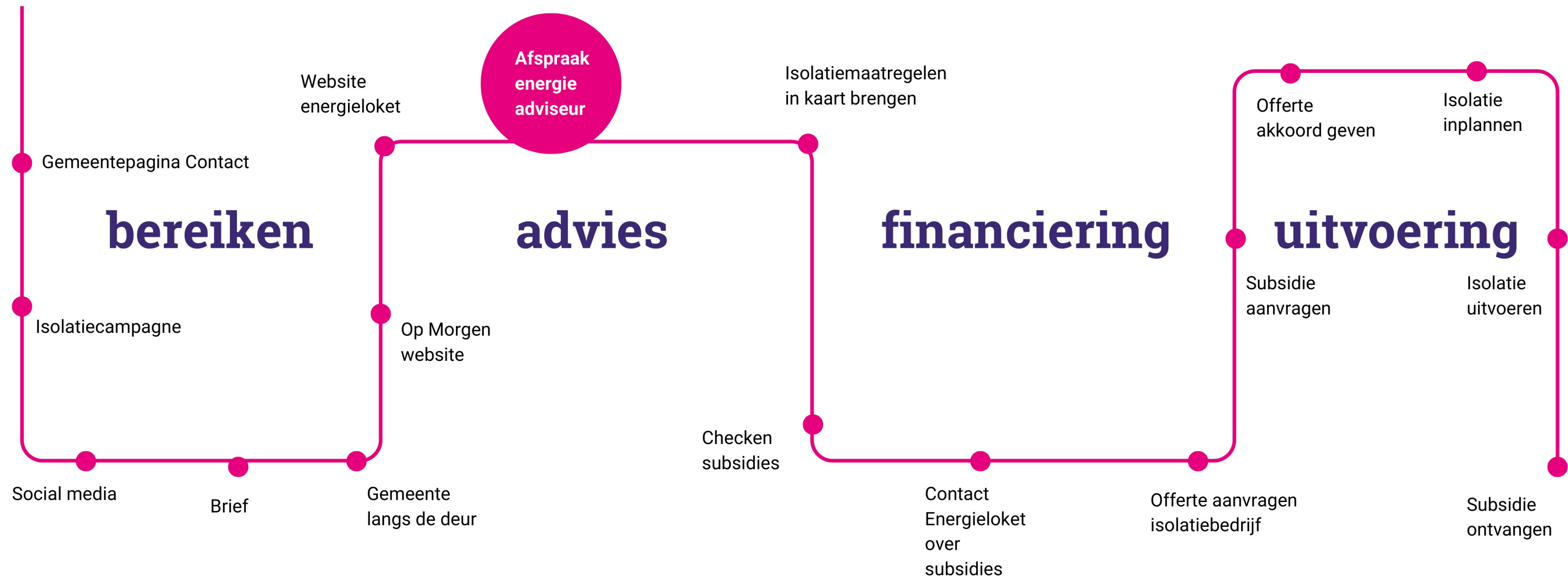
financiering

Inwoners onderzoeken financieringsmogelijkheden, vragen offertes en subsidies aan, met begeleiding van Energieloket Achterhoek.

uitvoering

De verduurzamingsmaatregelen worden uitgevoerd, door professionals of door de inwoner zelf. Ook de afhandeling van subsidies hoort bij deze fase.

Voorbeeld inwonersreis

Zo bereiken we elke inwoner

Als gemeente richten we ons in de eerste fase van de inwonersreis vooral op het bereiken van inwoners. We vinden het belangrijk dat iedere inwoner wordt gezien, gehoord en betrokken – ook de mensen die minder snel zelf contact zoeken of wantrouwig staan tegenover de gemeente. Niet iedereen is hetzelfde, en niet iedereen heeft dezelfde behoefte aan informatie, tempo of contact. Daarom zetten we in op een aanpak die past bij de diversiteit van onze inwoners.

Een aanpak voor iedereen

De komende jaren werken we eraan om nog beter elke inwoner te bereiken. Dat doen we door verschillende vormen van communicatie en contact slim te combineren, van massacommunicatie met campagnes, door geadresseerde brieven en langs de deuren te gaan. Tijdens de Dorps Energie Processen organiseren en ondersteunen we uiteenlopende wijkacties die aansluiten bij verschillende doelgroepen. De ene groep spreken we makkelijker aan met een kop koffie op de markt, de andere via een avondwebinar of online bijeenkomst.

Massacommunicatie blijft belangrijk om brede bekendheid te geven aan gemeentelijke plannen en processen. Via campagnes, nieuwsbrieven, sociale media en lokale media zorgen we dat inwoners algemene informatie gemakkelijk kunnen vinden.

Persoonlijk en lokaal contact krijgt de komende jaren meer nadruk. We zijn vaker zichtbaar en aanspreekbaar in de wijk, bijvoorbeeld tijdens de Dorps Energie Processen. Niet alleen nodigen we inwoners uit om naar ons toe te komen – wij komen ook naar hen toe.

Aansluiten bij vertrouwen en ervaring is daarbij essentieel. We werken samen met lokale organisaties, sleutelfiguren en vrijwilligers die inwoners al kennen en vertrouwen. Zo vergroten we de kans dat ook mensen die zich minder betrokken voelen of moeite hebben met de gemeente, zich gehoord en serieus genomen voelen.

Tot slot zorgen we voor **toegankelijke communicatie**. We gebruiken heldere taal en verschillende kanalen – van digitaal tot persoonlijk – zodat iedereen de informatie kan begrijpen en bereiken.

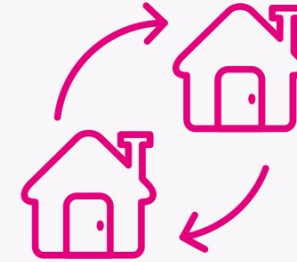
Natuurlijke momenten

Om huiseigenaren op het juiste moment te informeren en aan te moedigen verduurzaming te overwegen, richten we ons op drie natuurlijke momenten. Dit zijn momenten waarop huiseigenaren al bezig zijn met hun woning, waardoor verduurzaming gemakkelijker en logischer is. Gedragswetenschappelijk onderzoek toont aan dat deze 'verandermomenten' ideaal zijn om nieuw gedrag te stimuleren: verandering leidt vaak tot nog meer verandering.

Samenwerking marktpartijen

Marktpartijen zoals makelaars, hypotheekadviseurs, klusbedrijven en installateurs spelen een sleutelrol in het adviseren van huiseigenaren over verduurzaming op belangrijke natuurlijke momenten. Zij staan direct in contact met huiseigenaren en kunnen hen op het juiste moment informeren en begeleiden.

Als gemeente willen we deze marktpartijen actief ondersteunen door hen te voorzien van praktische hulpmiddelen en waardevolle informatie, zoals een toolkit en informatiebijeenkomsten. Zo stellen we hen in staat om huiseigenaren deskundig te adviseren over verduurzaming en isolatie, zodat zij weloverwogen keuzes maken voor een duurzamer en energiezuiniger huis.

Verhuizen

Verhuizingen bieden de kans om zowel het te verkopen huis als het nieuwe huis te verduurzamen. Het meeste potentieel ligt bij het nieuwe huis, waar de nieuwe huiseigenaren direct kunnen zorgen voor betere isolatie en andere verduurzamingsmaatregelen.

Verbouwen

Verbouwingen zijn een goed moment om extra verduurzamingsstappen te zetten. Bijvoorbeeld, wanneer je de vloer vervangt, kun je gelijk vloerisolatie toevoegen en vloerverwarming aanleggen om de energievraag te verminderen.

CV-ketel vervangen

Wanneer de cv-ketel aan vervanging toe is, denken huiseigenaren na over de vervanger. Dit is het moment om hen te informeren over de mogelijkheden van het installeren van een (hybride) warmtepomp.

Aanpak natuurlijke momenten

In 2025 is gestart met de aanpak rond natuurlijke momenten. We organiseerden een bijeenkomst voor ondernemers, zoals aannemers, makelaars en installateurs, Aanwezigen ontvingen een pakket met isolatiemenukaarten. Deze kaarten bieden een overzicht van de belangrijkste maatregelen en beschikbare subsidies, en verwijzen naar het Energieloket Achterhoek. Zo kunnen ondernemers hun klanten gericht informeren en activeren.

De uitvoering van deze aanpak heeft vertraging opgelopen door de ontwikkeling van het compensatieplan voor natuurvriendelijk isoleren. Zodra dit plan is vastgesteld, wordt de samenwerking met ondernemers begin 2026 actief hervat.

In 2026:

- nemen we contact op met de ondernemers die eerder isolatiemenukaarten hebben ontvangen;
- evalueren we hun ervaringen: hoe wordt de menukaart gebruikt, wat werkt goed en wat kan beter;
- onderzoeken we welke extra ondersteuning gewenst is, zoals communicatiemateriaal, trainingen of gezamenlijke promotieacties.

Op basis van deze evaluatie versterken we de aanpak en bereiden we een tweede ronde van de ondernemerscampagne voor. Daarmee stimuleren we de toepassing van isolatiemaatregelen tijdens natuurlijke momenten en versterken we de samenwerking tussen de gemeente en lokale ondernemers.

Monitoren, meten en verbeteren

Hoe meten we onze aanpak?

Binnen onze basisaanpak en gerichte acties is het essentieel om continu te meten, evalueren en verbeteren. Dit doen we door elke zes maanden de voortgang te evalueren aan de hand van verzamelde cijfers, zodat we onze strategie kunnen bijstellen waar nodig. Aan het begin van elk jaar maken we een “startfoto” van de afgelopen periode: wat hebben we bereikt, wat hebben we geleerd, en welke focus leggen we voor het komende jaar?

We houden de gemeentelijke digitale platforms zoals Op Morgen en de gemeente website gevuld met actuele, relevante en waardevolle content. Denk aan ervaringsverhalen, agenda, stappenplannen, subsidiemogelijkheden etc.. We monitoren het gebruik van deze platforms, inclusief de landingspagina van het Energieloket Achterhoek en passen onze aanpak aan op basis van de inzichten die we opdoen. Zo zorgen we ervoor dat inwoners op elk punt in hun klantreis de juiste informatie en ondersteuning ontvangen.

Smart Twin

Samen met andere Achterhoekse gemeenten hebben we het softwarepakket SmartTwin aangeschaft. Dit systeem wordt gebruikt door zowel het Energieloket Achterhoek als de gemeente en biedt gedetailleerd inzicht in verduurzamingsbehoeften van woningen. SmartTwin maakt het mogelijk om de verduurzamingsstappen en bijbehorende kosten per woning in kaart te brengen, zoals bijvoorbeeld voor een beter energielabel of aardgasvrij wonen.

Het systeem kan gegevens koppelen van energiecoachbezoeken, subsidieaanvragen en door bewoners verstrekte informatie, zodat we een steeds vollediger beeld krijgen van de energetische toestand van woningen. Dit helpt ons om de voortgang richting een aardgasvrije gemeente te monitoren en gericht actie te ondernemen.

De overeenkomst voor SmartTwin duurt drie jaar, waarin we ervaring opdoen en de meerwaarde van het systeem evalueren. Het wordt ook ingezet voor energieadvies, bijeenkomsten en het vinden van passende warmteoplossingen.

Doelgroepgerichte aanpakken

Nationaal Isolatie Programma (NIP)

Huiseigenaren die in aanmerking komen voor de Isolatie Subsidie Achterhoek (ISA) vormen een belangrijke doelgroep voor het behalen van onze verduurzamingsdoelen. Voor deze groep zijn middelen beschikbaar via de SPUK Lokale Aanpak Isolatie, bedoeld om isolatie te stimuleren bij particuliere koopwoningen en VvE's die moeite hebben met verduurzamen.

Doelgroep

De subsidie is gericht op huiseigenaren met een WOZ-waarde tot € 477.000 en woningen met minimaal twee slecht geïsoleerde bouwdelen. Ook VvE's die belemmeringen ervaren bij het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen kunnen gebruikmaken van de regeling.

Aanpak

Naast gemeentebrede campagnes voor de subsidie, in samenwerking met Energieloket Achterhoek, zetten we SmartTwin-data in om de doelgroep gerichter en persoonlijker te benaderen. Met deze data kunnen we exact vaststellen welke woningen in aanmerking komen voor de isolatiesubsidie.

Op basis hiervan pakken we de communicatie gericht en proactief aan, bijvoorbeeld door persoonlijk advies te geven via het Energieloket Achterhoek. Zo verlagen we de drempel voor het aanvragen van de subsidie en vergroten we de impact van de regeling.

Communicatieaanpak NIP - 2026

Gemeentebreed - campagnes:

In samenwerking met Energieloket Achterhoek organiseren we een voorjaars- en najaarscampagne over de isolatiesubsidie.

Geadresseerd - brieven:

We starten een pilot met geadresseerde brieven over de subsidie en vrijblijvend adviesgesprek. Dankzij SmartTwin kunnen we nauwkeurig vaststellen welke woningen recht hebben op subsidie, en deze huishoudens gericht aanschrijven. We beginnen met een beperkt aantal per maand en starten deze pilot in deelgebied Noord, gelijktijdig met de start van het Dorpsenergieproces (DEP).

Persoonlijk - langs de deuren:

We gaan persoonlijk in gesprek met inwoners die de brief hebben ontvangen, om hen verder te informeren en ondersteunen bij het aanvragen van de subsidie. We doen dit in samenwerking met vrijwilligers en studenten.

Dorpsenergieprocessen

In de verschillende dorpen en kernen van Bronckhorst werken we stap voor stap aan de warmtetransitie. Dat doen we niet overal tegelijk, maar gebiedsgericht via dorpsenergieprocessen: participatietrajecten waarin we samen met inwoners werken aan het dorpsenergieplan – de Bronckhorster variant van een wijkuitvoeringsplan.

In Bronckhorst zijn grootschalige, collectieve warmtenetten geen realistische optie volgens bronnenonderzoek. Inwoners kunnen wel kiezen voor kleinschalige gezamenlijke warmteoplossingen, zoals een bodemenergiesysteem. Dorpsenergieprocessen kunnen hieraan bijdragen door (de best) beschikbare technieken te presenteren en inwoners met interesse met elkaar te verbinden. Voldoende vrijwillige betrokkenheid is daarbij een belangrijke voorwaarde voor succes.

DEP in vijf deelgebieden

Tot 2030 willen we ervoor zorgen dat elke inwoner de kans krijgt om deel te nemen aan een dorpsenergieproces. Een DEP proces duurt ongeveer zeven maanden, waarin we intensief samenwerken met een dorp of gebied. We organiseren bijeenkomsten om inwoners te informeren, bewustwording te vergroten en ideeën en zorgen op te halen. Wat vinden mensen belangrijk in deze grote verandering? Wat speelt er lokaal? Welke kansen zien zij zelf?

Naast het verzamelen van informatie, stimuleren we inwoners om zelf in actie te komen – of dat nu met hun eigen woning is, of samen met de buurt. Het dorpsenergieproces helpt bij het verbinden van mensen en toont welke technieken en oplossingen beschikbaar zijn.

Aanpak 2026

Begin 2026 starten we met het vernieuwde Dorpsenergieproces in het deelgebied Bronckhorst-Noord. Binnen een periode van circa zeven maanden werken we met inwoners en bestaande initiatieven aan de warmtetransitie in de wijk.

De huidige inwonersinitiatieven in dit gebied worden meegenomen in de vernieuwde aanpak. De vernieuwing richt zich vooral op een meer gestructureerde werkwijze, waarbij de gemeente de regie voert over het proces en de coördinatie van activiteiten.

Kernactiviteiten

- Organiseren van drie bijeenkomsten in het deelgebied gedurende zeven maanden.
- Opzetten van gemeentelijke wijkacties, waarbij inwoners actief kunnen deelnemen aan energiebesparende activiteiten.
- Begeleiden van inwoners die zelf energie-initiatieven willen organiseren die bijdragen aan de warmtetransitie.
- Ondersteunen van bewonersgroepen die willen onderzoeken of een collectieve warmtepomp in hun buurt haalbaar is.

Voor meer informatie over deze aanpak wordt verwezen naar het bijgevoegde document *Dorps Energie Processen*.

In 2026 richt de warmtetransitie zich naast de natuurlijke momenten, op twee sporen: het Dorpsenergieproces (DEP) en het Nationaal Isolatieprogramma (NIP/ISA).

Het DEP vormt de basis van onze lokale uitvoering. In dit participatietraject worden alle doelgroepen – van particuliere woningeigenaren tot huurders en ondernemers – actief betrokken bij het verduurzamen van hun woning of buurt.

Daarnaast lopen voor specifieke doelgroepen aanvullende trajecten, zoals voor het buitengebied, monumenten en gemeentelijke gebouwen. Een overzicht van deze aanpak per doelgroep is hiernaast kort weergegeven; meer informatie is te vinden in de bijlage.

Overige doelgroepen en aanpakken

Monumenten

- Werkgroep Monumenten Keppel wordt versterkt als centraal kennisplatform; monumenteigenaren worden actief gekoppeld om kennis en ervaring te delen.
- Samenwerking met landelijke programma's zoals het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Monumenten en het Nationaal Restauratiefonds wordt uitgebreid.
- Gemeentelijke subsidie voor instandhouding en isolatie blijft beschikbaar (25% tot max. €5.000).

Particuliere verhuur

- Veel particuliere verhuurders zijn nog niet actief met verduurzaming bezig.
- Gemeente stimuleert gesprekken tussen verhuurders en huurders over investeringen en huurverhoging bij verduurzaming.
- Doel: gezamenlijke stappen zetten naar energiezuinige woningen, lagere energielasten en waarde stijging van het vastgoed.

Buitengebied

- Bedrijfswoningen kunnen via het VAB-beleid worden omgezet naar reguliere woningen, met verplichte aandacht voor duurzaamheid.
- Bij bouwplannen buitengebied ligt de focus op energiezuinigheid en duurzame technieken.
- Het Volkshuisvestingsfonds Buitengebied (VHF) stelt €1,7 miljoen beschikbaar voor verduurzaming en asbestverwijdering met zonnepanelen tot 2032.

Sociale woningbouw

- Woningcorporaties Sité en Prowonen zijn verantwoordelijk voor de verduurzaming van sociale huurwoningen; de gemeente voor de lokale warmtetransitie.
- Gemeente werkt met team Wonen en corporaties aan passende warmteoplossingen en monitort prestatieafspraken.
- Focus op energiearmoede bestrijden, huurders informeren en samenwerking met het Energieloket Achterhoek bij verduurzaming en dorpsenergieprocessen.

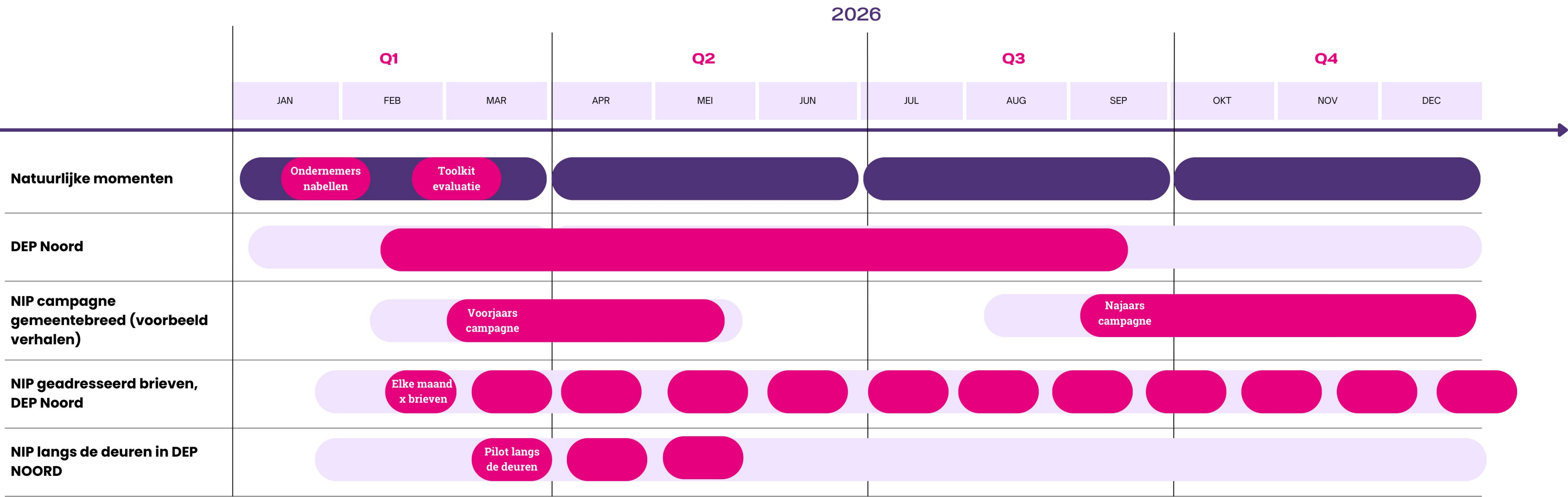
Gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed

- Gemeentelijke gebouwen worden stap voor stap aardgasvrij en verduurzaamd; gemeentehuis en werf zijn al gereed.
- Sporthallen Kamp en Jebbink worden nu aangepakt; Zelhem en Steenderen volgen in beperkte vorm.
- Basisscholen vormen een grotere uitdaging door gedeeld eigendom en beheer, maar eerste voorbeelden zijn succesvol.
- Gemeente werkt met stichtingen en partners aan verdere verduurzaming, inclusief brandweerkazernes.

MKB

- Duurzaam Ondernemen Achterhoek is het regionale expertisecentrum voor duurzaamheid en energie.
- Biedt advies en begeleiding aan ondernemers en bedrijventerreinen.
- Voert SPUK-gestuurde acties uit in o.a. Zelhem, Hengelo en Vorden.

Tijdlijn 2026

Bijlage I

Doelgroepgerichte aanpak

Monumenten

De gemeente Bronckhorst beschikt over 352 Rijksmonumenten en 455 gemeentelijke monumenten. Monumenten zijn van groot belang voor het behoud van erfgoed en spelen ook een rol in de verduurzamingsopgave. Verduurzamen van monumenten is echter een uitdaging, omdat de wens om het erfgoed in originele staat te behouden vaak conflicteert met de noodzaak voor verduurzamingsmaatregelen.

Geleerde lessen

Pilot stadje Bronckhorst

We hebben al ervaring opgedaan met het verduurzamen van monumenten, bijvoorbeeld in het stadje Bronckhorst, waar 48 monumenten zijn in kaart zijn gebracht voor de transitievisie warmte. Hierbij werd vastgesteld dat er geen standaardoplossing is voor het verduurzamen van monumenten en dat maatwerk noodzakelijk is.

Pilot vernieuwde technieken

Daarnaast hebben we innovatieve pilotprojecten uitgevoerd, zoals het plaatsen van rode zonnepanelen op het rijksmonument 'Het Anker'. Dit project was mogelijk door het vernieuwde beleid van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), waarmee zonnepanelen op rijksmonumenten in het zicht niet meer automatisch uitgesloten zijn, mits er een zorgvuldig plan ligt dat aansluit bij de monumentale waarde. Inmiddels wordt dit beleid verder uitgewerkt en zal het vaker worden toegepast, ook buiten de pilotfase.

Aanpak

De komende jaren willen we meer focus leggen op samenwerking en kennisdeling tussen monumenteigenaren. We maken daarbij graag gebruik van de werkgroep monumenten uit Keppel, ontstaan uit een eerdere DEP in Keppel enkele jaren geleden. Daarnaast bieden we praktische informatie via het magazine Monumenten en Duurzaamheid.

Hoewel er geen standaardoplossing is voor het verduurzamen van monumenten, willen we van elkaar leren wat wel werkt. We organiseren kennisavonden met experts en willen bij voldoende interesse een subsidieadviseur inzetten. Deze adviseur helpt monumenteigenaren gericht subsidies te vinden en aanvragen te doen, wat de kans op succes vergroot en de kosten verlaagt.

Daarnaast onderzoeken we samenwerkingsmogelijkheden met programma's zoals het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Monumenten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Nationaal Restauratiefonds en andere relevante partners, zodat we monumenteigenaren nog beter kunnen ondersteunen in hun verduurzamingsreis.

Subsidie instandhouding en isolatie gemeentelijke monumenten

De gemeente Bronckhorst biedt een subsidie voor de instandhouding en isolatie van gemeentelijke monumenten. Deze subsidie wordt jaarlijks gefinancierd door zowel de gemeente als de Provincie Gelderland. De subsidie bedraagt maximaal 25% van de kosten, met een maximum van € 5.000, en kan eens per drie jaar worden aangevraagd.

MKB

Het verduurzamen van gebouwen beperkt zich niet tot alleen woningen; ook bedrijfspanden moeten uiteindelijk aardgasvrij worden. Dit vraagt om een gerichte aanpak, aangezien de motieven en regelingen voor bedrijven vaak anders zijn dan die voor particuliere woningen. Voor MKB-ondernemers in de Achterhoek zijn er specifieke uitdagingen, maar ook kansen, om hun panden duurzamer te maken en te voldoen aan de energiedoelen.

Doelgroep

De doelgroep bestaat uit ondernemers in de Achterhoek, met name MKB-bedrijven en bedrijven op bedrijventerreinen. Dit kunnen bedrijven zijn die al bezig zijn met verduurzamen, maar ook bedrijven die zich nog oriënteren en op zoek zijn naar concrete handvatten voor duurzame maatregelen. Ook centrumondernemers in dorpen als Zelhem, Hengelo en Vorden kunnen via Duurzaam Ondernemen Achterhoek advies en begeleiding ontvangen.

Uitdaging

De grootste uitdaging ligt in het feit dat veel MKB-bedrijven onvoldoende kennis hebben van de verduurzamingsmogelijkheden en de subsidies die beschikbaar zijn. Ook hebben ondernemers vaak moeite om de eerste stap te zetten naar verduurzaming, omdat ze niet weten waar ze moeten beginnen of welke maatregelen voor hun bedrijf geschikt zijn. Daarnaast bestaat er een informatieplicht voor bedrijven op het gebied van energie, wat kan leiden tot onzekerheid over de verplichtingen en de juiste vervolgstappen.

De aanpak

De Achterhoekse gemeenten, de industriekringen en VNO NCW hebben gezamenlijk het Duurzaam Ondernemerscentrum Achterhoek (DOA) opgericht. DOA fungeert als hét expertisecentrum voor duurzaamheid en energie voor het bedrijfsleven. Ondernemers kunnen bij DOA terecht voor vragen, begeleiding en ondersteuning over energie en circulariteit. Ook wanneer bedrijven op een bedrijventerrein of in een winkelcentrum samen met andere ondernemers willen verduurzamen, biedt DOA ondersteuning. DOA is een expertisecentrum voor en door ondernemers en tevens het loket vanuit de gemeente.

Vanwege de regels rond staatsteun kunnen we bedrijven niet direct subsidiëren. Wel kunnen we bijdragen aan advisering en begeleiding. DOA heeft SPUK-middelen aangevraagd en verkregen om ondernemers te ondersteunen bij hun verduurzamingstraject. Hiervoor zijn verschillende wervende acties uitgevoerd, in samenwerking met de gemeente. Dit heeft onder andere geresulteerd in activiteiten voor centrumondernemers in Zelhem, Hengelo en Vorden, en initiatieven gericht op de bedrijventerreinen.

Buitengebied

In het buitengebied kunnen geen collectieve warmteoplossingen worden toegepast vanwege de spreiding van woningen. Daarom richten we ons op individuele warmteoplossingen, zoals warmtepompen, waarbij we rekening houden met de specifieke omstandigheden van de woningen en de bewoners.

Doelgroep

De doelgroep bestaat uit eigenaren van vrijstaande woningen en agrarische bedrijfsgebouwen in het buitengebied. Vaak betreft het oudere, slecht geïsoleerde woningen en bedrijfswoningen, waarvoor specifieke warmteoplossingen nodig zijn.

Uitdaging

Veel woningen in het buitengebied hebben een grote isolatieachterstand, waardoor warmtepompen niet direct effectief kunnen worden geïnstalleerd. Daarnaast kunnen ecologische factoren, zoals beschermde vogelsoorten, de isolatie en plaatsing van systemen bemoeilijken. Agrarische bedrijfswoningen kunnen vaak niet rekenen op de reguliere subsidies voor woningen, waardoor alternatieve financiering nodig is.

De aanpak

Bedrijfswoningen kunnen worden omgezet in woningen met woonbestemming via het beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Het nemen van duurzaamheidsmaatregelen is onderdeel van de beleidsregels woningbouw buitengebied. Bij beoordeling van bouwplannen is een van de aandachtspunten dat er voldoende aandacht is besteed aan energiegebruik en duurzame technieken.

Volkshuisvestingsfonds Buitengebied

In 2023 is er €1,7 miljoen subsidie toegekend voor het verduurzamen van woningen in het buitengebied, via het Volkshuisvestingsfonds Buitengebied (VHF). Deze subsidie kan worden ingezet door 150 huishoudens voor het verduurzamen van hun woning. Daarnaast is er budget beschikbaar voor asbestverwijdering in combinatie met zonnepanelen bij 100 adressen. De subsidie is vanaf maart 2025 beschikbaar en geldt voor inwoners met een inkomen van modaal of lager. De bijdrage uit het VHF is beschikbaar tot 2032.

Gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed

De verduurzaming van gemeentelijke gebouwen verloopt goed voor panden die in eigendom en beheer zijn bij de gemeente. Het gemeentehuis en de gemeentewerf zijn inmiddels aardgasvrij. Twee van de vier gemeentelijke sporthallen, Kamp en Jebbink, worden momenteel verduurzaamd, en de sporthallen in Zelhem en Steenderen staan op de planning voor verduurzaming, zij het in een beperktere mate. Als het beheer niet bij de gemeente is ligt er een grotere uitdaging.

Uitdaging

De verduurzaming van basisscholen is complexer, aangezien deze eigendom zijn van de gemeente, maar het beheer bij stichtingen ligt. Toch zijn er al succesvolle voorbeelden, zoals de Klimtoren in Drempt en de Rozengaardsweide in Hengelo, die met succes verduurzaamd zijn. De overige scholen staan ook op de nominatie voor verduurzaming, maar de financiële en organisatorische afstemming is nog in volle gang.

De aanpak

In de komende jaren blijven we met de betrokken stichtingen en andere partners intensief samenwerken om verduurzaming verder te realiseren. We onderzoeken daarbij de meest geschikte financieringsmogelijkheden en stellen concrete actieplannen op. Ook de verduurzaming van brandweerkazernes wordt meegenomen in de planning, afhankelijk van het eigendom en beheer.

Sociale woningbouw

Eindverantwoordelijke voor het verduurzamen van sociale huurwoningen zijn de woningbouwcorporaties. In onze gemeente zijn dat Sité en Prowonen. De gemeente is verantwoordelijk voor de lokale warmtetransitie en moet zorgen dat wijken van het aardgas gaan. Huurders hebben belang bij een duurzame, energiezuinige en comfortabele woning waarvoor zij een redelijke huur betalen en de maandelijkse energielasten niet te hoog oplopen.

Aanpak

De gemeente, woningcorporaties en huurdersorganisaties maken gezamenlijk prestatieafspraken over het huisvestingsbeleid. Verbetering en verduurzaming van de sociale woningvoorraad zijn daarbij prioriteiten. We informeren woningcorporaties over de dorpsenergieprocessen en werken waar mogelijk samen. Dit om met bewoners tot breed gedragen dorpsenergieplannen te komen. We zetten ons in voor het bestrijden van energiearmoede en informeren huurders over mogelijkheden om energie te besparen, bijvoorbeeld door gedragsverandering en kleine maatregelen. Hiervoor zetten we onze energiecoach in en werken we samen met het Energieloket Achterhoek. Ook betrekken we, samen met het energieloket, kopers van voormalige sociale huurwoningen bij renovatie- en verduurzamingsprojecten.

Team energie & team wonen

Samen met het team Wonen willen we de contacten met woningcorporaties intensiveren om de beste warmteoplossingen te vinden. Waar voor Bronckhorst elektrische verwarming met een warmtepomp vaak financieel aantrekkelijk is, kunnen er voor sociale woningbouw redenen zijn om hiervan af te wijken. De beperkte woon- en tuinoppervlakte kan bijvoorbeeld een uitdaging vormen voor het plaatsen van de buitenunit, en het installeren van een boiler of buffervat binnen vraagt om voldoende ruimte.

De prestatieafspraken worden gemonitord. Als blijkt dat afspraken niet gehaald kunnen worden, worden ze aangepast of worden aanvullende plannen gemaakt.

Particuliere verhuur

In 2024 is een afstudeeronderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen in de mogelijkheden en uitdagingen van particuliere huur in Bronckhorst. **Ongeveer 7% van de woningvoorraad is in handen van particuliere verhuurders. Van deze verhuurders verhuurt 71% slechts één woning, 5,6% verhuurt twee woningen, en de grootste particuliere verhuurder bezit 42 woningen.**

Geleerde lessen

Uit het onderzoek blijkt dat slechts ongeveer 30% van de particuliere huurwoningen een energielabel heeft. Van de woningen die een label hebben, vallen er 148 onder de labels E, F of G, wat duidt op slecht geïsoleerde woningen. De meeste particuliere huurwoningen bevinden zich in de dorpskernen, maar ook in het buitengebied worden woningen verhuurd, vaak boerderijen die een tweede woning bevatten die oorspronkelijk bedoeld was voor kinderen die op de boerderij werkten of deze wilden overnemen. Inmiddels worden deze woningen vaak verhuurd nadat de ouders zijn verhuisd of overleden.

Met de inwerkingtreding van de Wet Betaalbare Huur in juli 2024 wordt de huurprijs voortaan bepaald door een puntensysteem, waarbij verduurzaming van de woning een rol speelt. Vanaf 2029 kunnen gemeenten verhuurders van woningen met een E, F of G label boetes opleggen. Dit biedt meer mogelijkheden om verhuurders van slecht geïsoleerde woningen aan te pakken.

Aanpak

Veel particuliere verhuurders zijn momenteel niet actief bezig met het verduurzamen van hun woningen. Door de krapte op de woningmarkt zijn huurders snel gevonden, en veel huurders nemen een hoge energierekening voor lief zonder de verhuurder hierop aan te spreken. Echter, als de besparing op de energierekening door isolatie groter is dan de huurverhoging die daarbij komt kijken, kan dit voordelig zijn voor zowel huurder als verhuurder. Naast lagere energiekosten kan de verhuurder profiteren van hogere huuropbrengsten en een waarde stijging van het vastgoed.

De eerste stap richting verduurzaming is cruciaal: het opstarten van een gesprek tussen verhuurder en huurder over de bereidheid van de verhuurder om te investeren in verduurzaming en of de huurder bereid is een hogere huur te betalen. Dit gesprek kan de deur openen naar gezamenlijke verduurzaming van particuliere huurwoningen.

Gespikkeld bezit

In buurten waar zowel woningen van corporaties als woningen van eigenaar-bewoners staan spreken we van gespikkeld bezit. Het gaat vaak om wijken waar corporaties woningen hebben verkocht. Hier staan dezelfde type woningen van particulieren en van corporaties. Wanneer de corporatie gaat verduurzamen zijn er koppelkansen; in alle woningen zijn vergelijkbare maatregelen nodig.

Aanpak

In de praktijk kunnen of willen particulieren niet één op één meedoen in een grootschalige aanpak. Dit is moeilijk te organiseren en ingewikkeld, maar ook zonde om niet op in te zetten. In veel gevallen zijn de kosten voor de aannemer en voor de eigenaar-bewoner relatief gunstig, omdat het hele blok op dat moment wordt aangepakt en de gekochte woning hetzelfde is, dus dezelfde verduurzamingsstappen nodig heeft. Tegelijkertijd gaat het om relatief hoge bedragen door de grote verduurzamingsstappen die worden gezet, en ontbreken voor eigenaren vaak de financiële middelen om zo'n grote investering te doen. Vanuit het Energieloket is er een financieel adviseur beschikbaar die helpt om dit met voorfinanciering, lage rente leningen en subsidies toch voor elkaar te krijgen.

We betrekken woningeigenaren bij verduurzamingsprojecten van de corporaties. Dit doen we al met woningcorporatie Sité in Steenderen en Baak, door de actieve inzet van onze energiecoach. Bij komende renovatieprojecten, gaan we met de corporaties op zoek naar kansen om woningeigenaren te betrekken. We bieden woningeigenaren de ondersteuning van een energieadviseur. Hierover communiceren we actief.

Bijlage II

Meetsystemen per doelstelling

Meetsysteem per doelstelling

Doel 1 & 2

**afname aardgasverbruik
huishoudens en
gebouwen**

- Klimaatmonitor (gemeentelijk niveau)
- Liander (postcodeniveau)
- SmartTwin (individueel niveau)

Doel 3

**kwart van de woningen
naar minimaal label B**

- Data van DatalabGO voor monitoring van speerpunt 1 van het Akkoord van Groenlo (gemeentelijk niveau)
- RVO-data (postcodeniveau)
- SmartTwin (individueel niveau)
- Succesvolle toekenning van eerder beschreven subsidieregelingen

Doel 4

**Kwart van de woningen
zet de stap naar een
(hybride) warmtepomp**

- Data van DatalabGO voor monitoring van speerpunt 2 van het Akkoord van Groenlo (gemeentelijk niveau)
- CBS-data (gemeentelijk niveau)
- SmartTwin (individueel niveau)
- Liander (afname van gasaansluitingen, postcodeniveau)

wat leggen we vast in een Dorps Energie Plan

gemeente Bronckhorst
goed voorbereid op morgen

Wat is een Dorps Energie Plan?

Een Dorps Energie Plan beschrijft hoe en wanneer de kernen in Bronckhorst duurzamer worden gemaakt en van het aardgas afgaan. Het doel van het plan is dat iedereen weet wat er gaat gebeuren en waarom.

De plannen worden opgesteld door de gemeente Bronckhorst in samenwerking met inwoners, bedrijven, scholen, netbeheerders en bouwbedrijven.

Van Proces naar Plan

Aan elk Dorps Energie Plan gaat een Dorps Energie Proces vooraf. In ongeveer zeven maanden werkt de gemeente hierbij intensief samen met inwoners aan de warmtetransitie. Door gebiedsgericht te werken - in 5 gebieden - betrekken we inwoners actief, ontwikkelen we maatwerkoplossingen en zorgen we dat keuzes en plannen aansluiten bij de lokale situatie en mogelijkheden. Bovendien sluiten we aan bij al lopende initiatieven en geven we de inwoners de ruimte zelf met alternatieve oplossingen voor aardgas te komen. Het staat mensen namelijk vrij om af te wijken van het gemeentelijke plan en zelf, voor eigen kosten hun eigen warmtevoorziening te realiseren. *

DEP vs WUP

Het Dorps Energie Plan is een term die we in de gemeente Brockhorst hebben omarmd; landelijk heet dit een Wijkuitvoeringsplan (Wup).

Het plan beschrijft waar we rekening mee moeten houden als we vanaf 2030 keuzes maken over de planning om onze gemeente aardgasvrij te maken.

In dat licht heeft het Plan 3 functies:

1. Het biedt een handelingsperspectief: aan bewoners, ondernemers en andere gebouweigenaren in het gebied én aan uitvoerende partners.
2. Het geeft het college en de raad de juiste informatie om besluiten te kunnen nemen.
3. Het biedt de informatie die nodig is ter onderbouwing van het inzetten van de zogeheten aanwysbevoegdheid.

- mits passend binnen de wettelijke kaders

DEP in vijf deelgebieden

Bronckhorst bestaat uit veel dorpen en buurtschappen. Elk dorp en buurtschap heeft zijn eigen karakter, maar voor de meeste geldt waarschijnlijk dezelfde warmteoplossing: all-electric. Dit blijkt uit de Achterhoekse bronnenstudie.

Daarom maakt de gemeente niet voor ieder dorp een afzonderlijk plan. In plaats daarvan verdelen we de gemeente in vijf deelgebieden: Noord, Oost, Midden, Zuid en West.

Voor elk deelgebied stelt de gemeente een Dorps Energie Plan op dat aansluit bij de lokale situatie, uitdagingen en kansen. Ook de Dorps Energie Processen (DEP) voeren we per deelgebied uit, zodat we inwoners gericht kunnen betrekken en maatwerkoplossingen kunnen ontwikkelen.

5 Deelgebieden

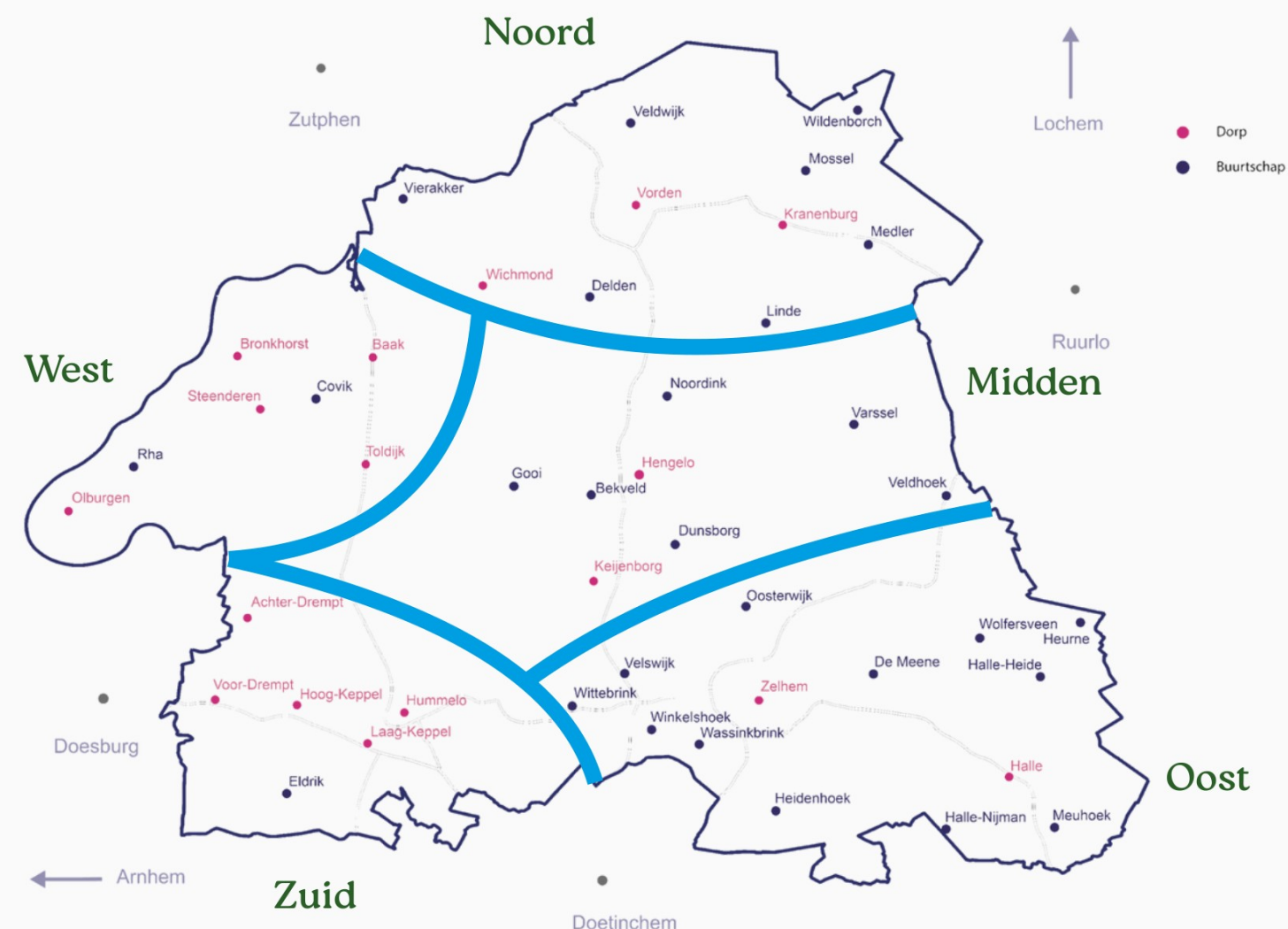
Noord Vorden, Kranenburg, Wichmond, Vierakker, Veldwijk, Delden, Linde, Medler, Mossel en Wildenborch

Oost Zelhem, Halle, Velswijk, Wittebrink, Winkelshoek, Wassinkbrink, Heidenhoek, Halle-Nijman, Halle-Heide, Heurne, Wolfersveen, De Meene en Oosterwijk

Midden Hengelo, Keijenborg, Veldhoek, Noordink, Varsse, Gooi, Bekveld en Dunsborg

Zuid Hummelo, Voor- en Achter-Drempel en Hoog- en Laag-Keppel, Eldrik

West Steenderen, Bronckhorst, Toldijk, Olburgen, Baak, Rha en Covik

Hoe ziet een DEP-plan er uit?

De zeven onderdelen van het DEP-plan

Gebieds-
beschrijving

1

Beleid en
participatie

2

Gekozen
techniek

3

Plan van
aanpak

4

Handelings
perspectief

5

Juridische
borging

6

Monitoring
& evaluatie

7

In een notendop

Zeven onderdelen van een DEP-plan

1 Beschrijving van het gebied

De gebiedsbeschrijving geeft een beeld van de kenmerken van de betreffende DEP-regio. Ze geeft antwoord op vragen als:

- Over welk gebied gaat het plan precies?
- Wat zijn de fysieke kenmerken van het gebied?
- Wat voor type woningen staan er, met welke energielabels?
- Hoe zit het met het huidige gasverbruik?
- Wonen er vooral gezinnen of juist veel alleenstaanden en hoe oud zijn ze?
- Zijn er dorpsraden, bewonersinitiatieven of andere partijen die actief zijn in het gebied?

2 Beleid en participatie

De gemeente Bronckhorst beschrijft **hoe** het is gekomen tot de **gemaakte keuzes**. Hoe past het plan in het bredere warmtebeleid van de gemeente? Met welke regionale plannen (zoals de RES) heeft het rekening moeten houden? Hoe hebben inwoners hun stem kunnen laten horen in het proces? Wat zijn uitkomsten van het Dorps Energie Proces?

3 De gekozen warmtetechniek

Welke warmtetechniek(en) zijn gekozen voor het gebied en waarom?

1. Voor welke **energiebronnen** hebben we gekozen? Welke eventuele risico's zijn hieraan verbonden en hoe ondervangen we die? Welke impact heeft de keuze op de omgeving?
2. Hoe **transporteren** we de gekozen energiebron naar de gebouwen? Welk netwerk van leidingen is nodig? Hoe belasten we het netwerk daarmee?
3. Welke **aanpassingen** zijn nodig om de gebouwen in het gebied klaar te maken voor de gekozen energiebron?
4. Wat is de (technische) **haalbaarheid** van de techniek(en)?

4 Plan van Aanpak

In dit deel wordt het plan praktisch en concreet. Hoe gaat de gekozen warmtetechniek gerealiseerd worden? Welke activiteiten en investeringen zijn daar voor nodig? Het is een planning op hoofdlijnen: wat moet er gebeuren, door wie en in welke volgorde?

5 Handelingsperspectief

Wat staat bewoners, ondernemers of andere gebouw-eigenaren te doen om de overstap naar een aardgasvrije warmtevoorziening te kunnen maken? Hoe maken we dit haalbaar en voldoende aantrekkelijk? Niet iedere inwoner zal bijvoorbeeld precies weten wat er aan zijn of haar woning moet gebeuren; hoe kunnen inwoners (en gebouweigenaren) daarbij geholpen worden?

6 Juridische borging

Deze stap koppelt het Dorps Energie Plan aan het omgevingsplan. Ook staat in dit onderdeel hoe de onderlinge afspraken tussen de samenwerkingspartners zijn vastgelegd.

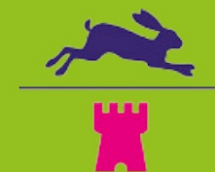

7 Monitoring en evaluatie

Als de uitvoering van het Dorps Energie Plan start, is het belangrijk goed in de gaten te houden of dat ook echt volgens plan verloopt. Maken we genoeg tempo met het isoleren van woningen? Zijn er ontwikkelingen die dwingen het plan bij te stellen? Hoe houden de samenwerkende partijen elkaar en de gemeenteraad daarvan op de hoogte?

Aanpak Dorps Energie Processen

gemeente Bronckhorst
goed voorbereid op morgen

Inhoud

Achtergrond

Deelgebieden

Bronckhorst-Noord

Aanpak DEP-Noord

Bijlage

uitleg warmtetransitie

uitwerking participatievragen

Achtergrond

De warmtetransitie in Bronckhorst

De warmtetransitie is een ingrijpende verandering die de hele gemeente raakt. Dit gebeurt niet van de ene op de andere dag, maar heeft uiteindelijk wel gevolgen voor alle inwoners. Daarom bereiden we ons – samen met onze inwoners – stap voor stap voor op een toekomst zonder aardgas.

In het **Plan van Aanpak Warmtetransitie** staat hoe we dit in Bronckhorst vormgeven. We hanteren daarbij een tweesporenaanpak:

- **De basisaanpak** (de marathon): het verbeteren en structureren van de informatievoorziening rondom aardgasvrij wonen en verduurzaming. Zo beschikken inwoners en partners op het juiste moment over de juiste kennis en ondersteuning.
- **Specifieke aanpakken** (sprints): doelgerichte acties die zijn afgestemd op een bepaalde doelgroep, een specifiek gebied of een concrete periode.

Dorps Energie Processen (DEP)

De Dorps Energie Processen vormen een voorbeeld van zo'n specifieke aanpak. Gedurende circa zeven maanden werkt de gemeente intensief samen met inwoners in een deelgebied aan de warmtetransitie. Door gebiedsgericht te werken betrekken we inwoners actief, creëren we bewustwording rondom de warmtetransitie, ontwikkelen we maatwerkoplossingen en zorgen we dat keuzes en plannen aansluiten bij de lokale situatie en mogelijkheden.

Doelen van een DEP

Van proces naar plan

Voor elk deelgebied stellen we een dorpsenergieplan op. Hierin beschrijven we concreet hoe het gebied van het aardgas afgaat en wat de uitkomsten van participatie zijn. Elk plan wordt afgestemd op de specifieke situatie van het deelgebied en de resultaten van het DEP.

Voorbereiden op aardgasvrij

We betrekken woningeigenaren en MKB'ers actief bij de warmtetransitie, zodat zij nu al stappen kunnen zetten. Een belangrijke stap hierbij is het advies van het Energieloket Achterhoek, waarmee inwoners direct inzicht krijgen in mogelijke woningverbeteringen. Ook leren we welke ondersteuning woningeigenaren nodig hebben, zodat we in de toekomst verdere maatwerkoplossingen kunnen aanbieden. Tegelijkertijd gaan we met inwoners samen aan de slag met activiteiten rondom de warmtetransitie.

Mogelijke activiteiten zijn bijvoorbeeld:

- gezamenlijk organiseren van expertsessies
- uitzoeken haalbaarheid bodemenergie
- het collectief inkopen van warmtepompen voor de buurt

Deelgebieden

DEP in vijf deelgebieden

Bronckhorst bestaat uit veel dorpen en buurtschappen. Elk dorp en buurtschap heeft zijn eigen karakter, maar voor de meeste geldt waarschijnlijk dezelfde warmteoplossing: all-electric. Dit blijkt uit de Achterhoekse bronnenstudie.

Daarom maakt de gemeente niet voor ieder dorp een afzonderlijk plan. In plaats daarvan verdelen we de gemeente in vijf deelgebieden: Noord, Oost, Midden, Zuid en West.

Voor elk deelgebied stelt de gemeente een dorpsenergieplan op dat aansluit bij de lokale situatie, uitdagingen en kansen. Ook de Dorps Energie Processen (DEP) voeren we per deelgebied uit, zodat we inwoners gericht kunnen betrekken en maatwerkoplossingen kunnen ontwikkelen.

5 Deelgebieden

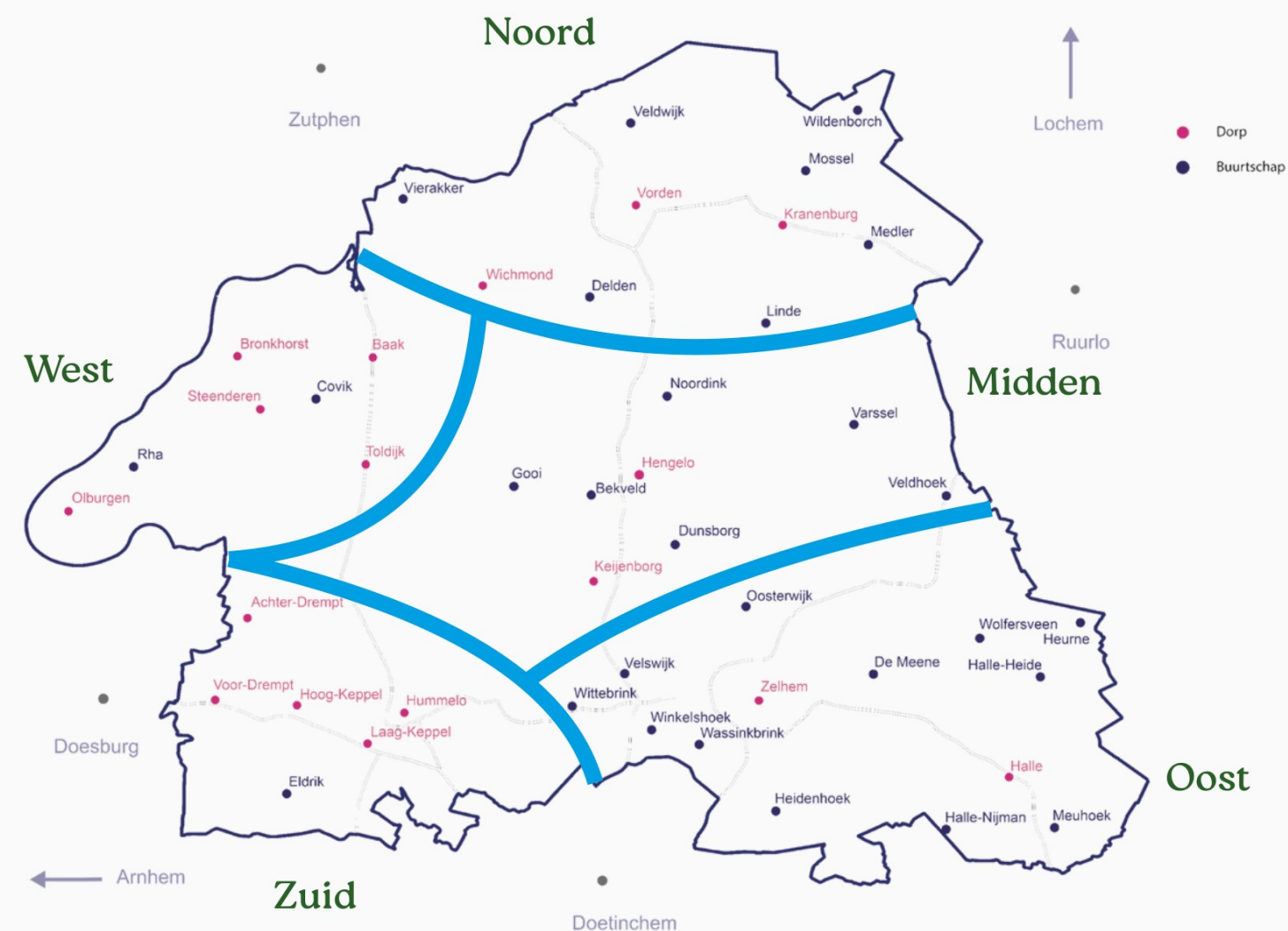
Noord Vorden, Kranenburg, Wichmond, Vierakker, Veldwijk, Delden, Linde, Medler, Mossel en Wildenborch

Oost Zelhem, Halle, Velswijk, Wittebrink, Winkelshoek, Wassinkbrink, Heidenhoek, Halle-Nijman, Halle-Heide, Heurne, Wolfersveen, De Meene en Oosterwijk

Midden Hengelo, Keijenborg, Veldhoek, Noordink, Varssel, Gooi, Bekveld en Dunsborg

Zuid Hummelo, Voor- en Achter-Drempel en Hoog- en Laag-Keppel, Eldrik

West Steenderen, Bronckhorst, Toldijk, Olburgen, Baak, Rha en Covik

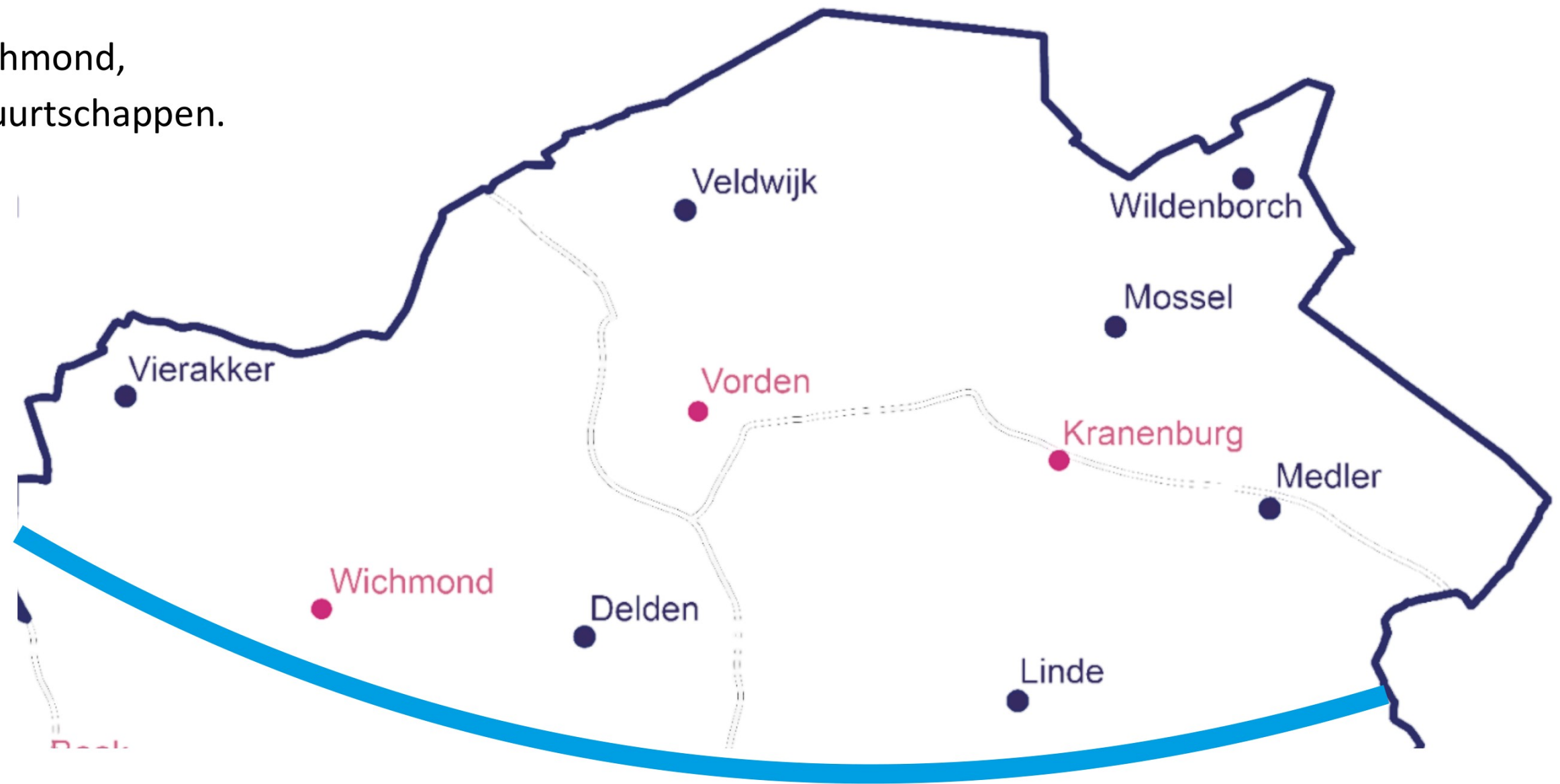

We starten met een Dorps Energie Proces in Bronckhorst-Noord

Bronckhorst-Noord

De dorpen en buurtschappen in **Bronckhorst-Noord**

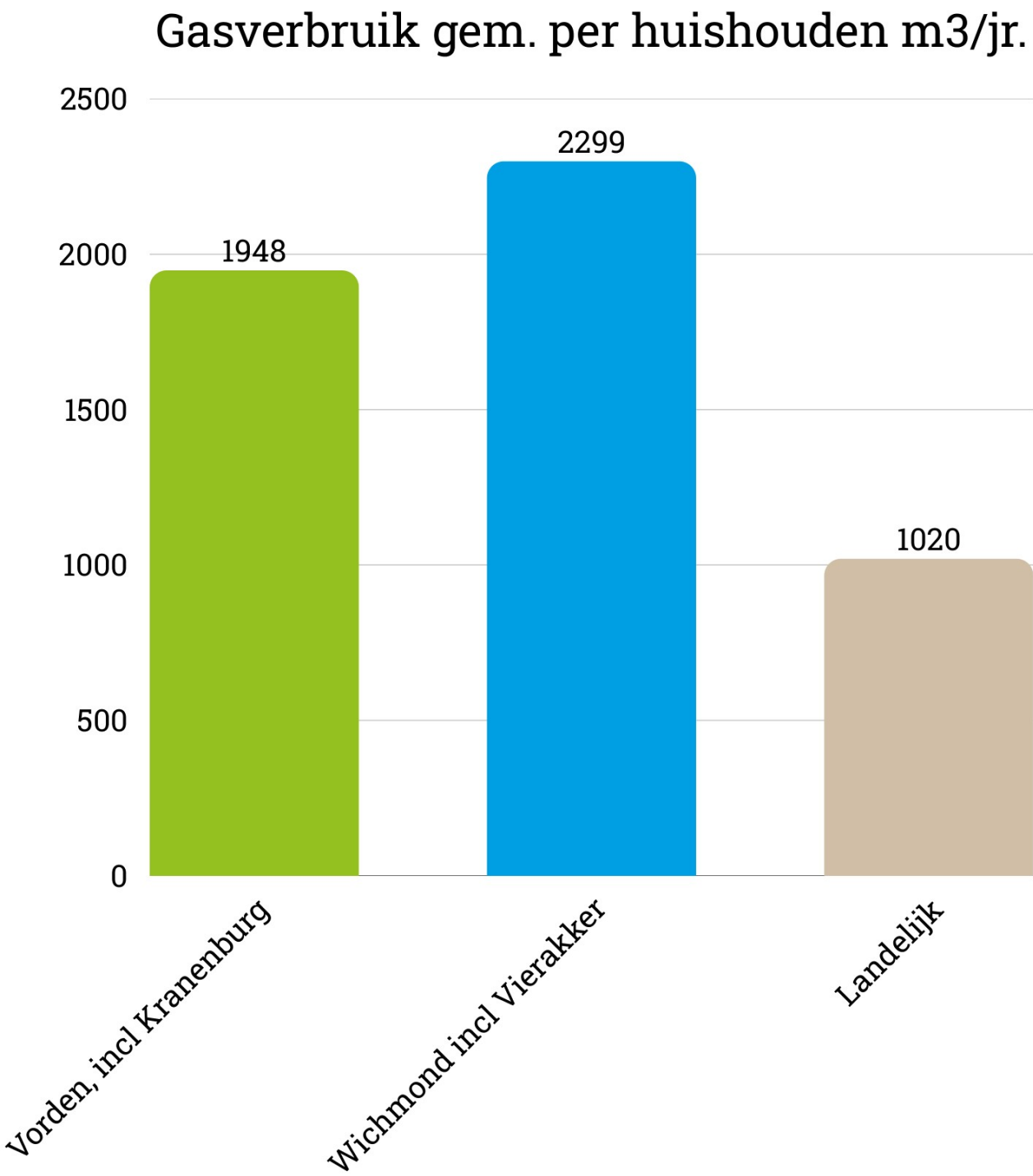
Bronckhorst-Noord bestaat uit Vorden, Wichmond, Vierakker, Kranenburg en de omliggende buurtschappen.

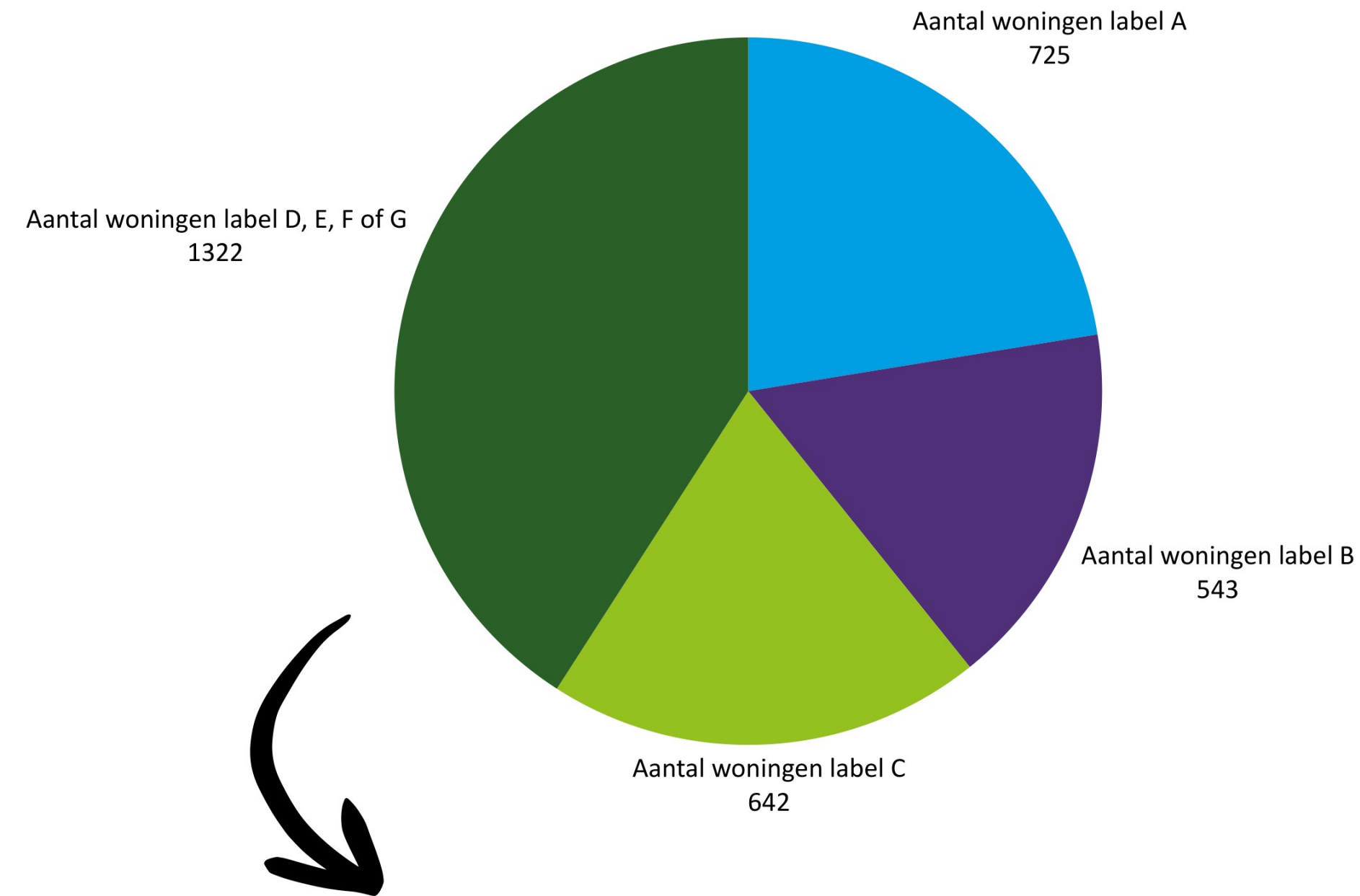
Wat weten we over Bronckhorst-Noord?

Aantal woningen	3232
Aantal woningen label A	725
Aantal woningen label B	543
Aantal woningen label C	642
Aantal woningen label D, E, F of G	1322
Gasverbruik m3/jr.	6.386.900
Gasverbruik gem. per huishouden m3/jr.	2123,5
Totale investering naar aardgasvrij in euro's	128.855.829
Investering naar aardgasvrij gem. per woning	42.258

De resultaten zijn gebaseerd op gegevens uit de Smart Twin-software, die gebruikmaakt van de meest recente CBS-data.

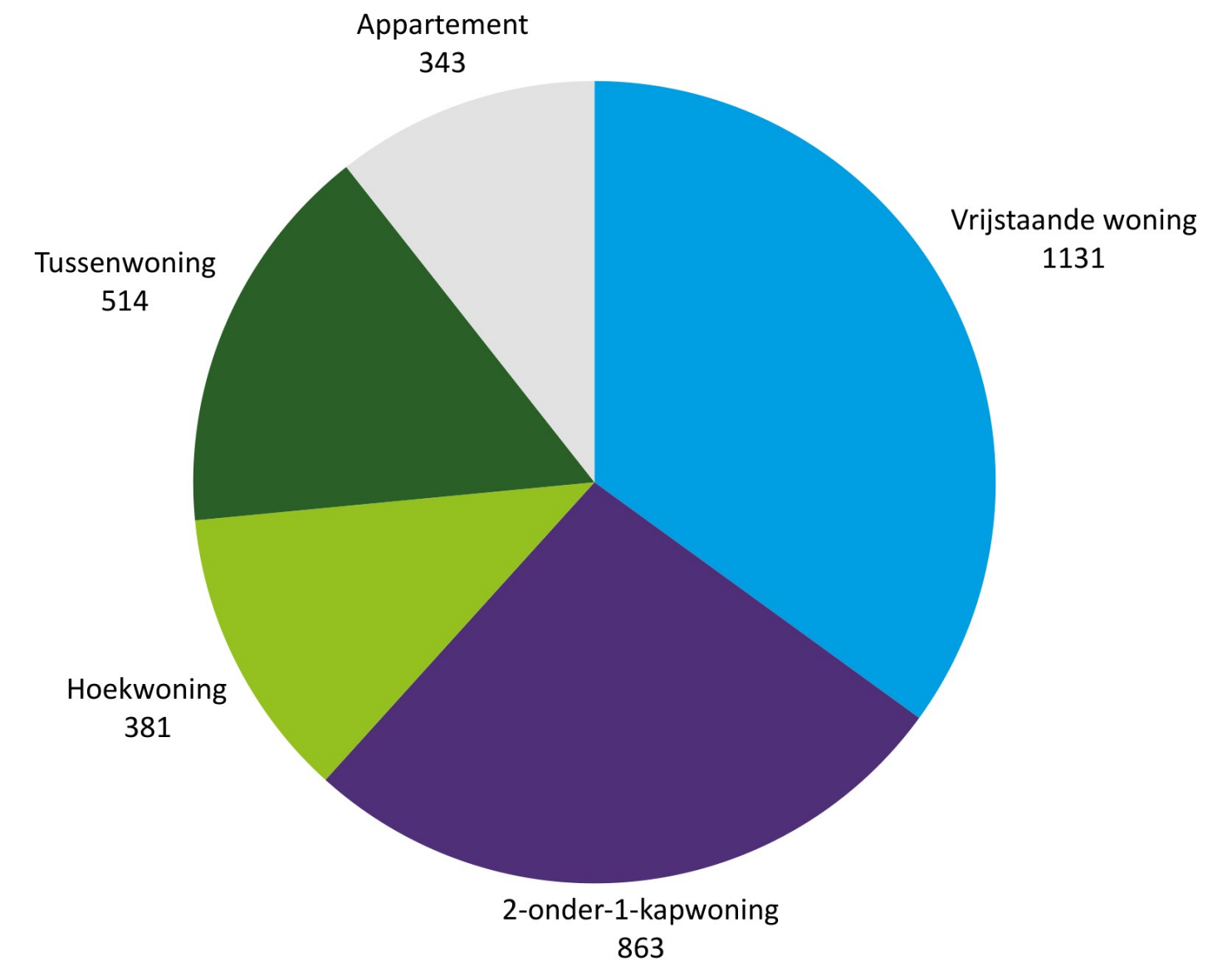

Energielabels

De voorwaarden voor de Isolatiesubsidie Achterhoek zijn een energielabel D of lager en een WOZ-waarde tot €477.000. Een deel van de woningen voldoet hier mogelijk aan. Smart Twin werkt momenteel aan een functionaliteit om WOZ-waardes toe te voegen, zodat we nog nauwkeuriger kunnen bepalen welke woningen subsidie kunnen ontvangen en hier gericht op kunnen inspelen.

Woningtypen

Aanpak DEP-Noord

Drie pijlers

Het Dorps Energie Proces (DEP) is opgebouwd rond drie pijlers: **informer****en**, **ophalen** **en activeren**. Inwoners ontvangen duidelijke en betrouwbare informatie over de warmtetransitie (*informer***en**), worden actief betrokken bij de keuzes die samenkomen in het dorpsenergieplan (*ophalen*), en worden gestimuleerd om zelf aan de slag te gaan of een bijdrage te leveren aan de verandering (*activeren*). Binnen deze participatieaanpak krijgen bewonersinitiatieven een centrale rol.

Informeren

Ophalen

Activeren

Informeren - hier geven we antwoord op

Een belangrijk onderdeel van de participatieaanpak is het goed informeren van inwoners. Iedereen moet begrijpen waarom de komende veranderingen nodig zijn, wat er gaat gebeuren en wat dit betekent voor hun situatie. Duidelijke en betrouwbare informatie zorgt ervoor dat inwoners weten waar ze aan toe zijn, actief kunnen meedenken, keuzes kunnen maken en zelf stappen kunnen zetten richting een aardgasvrije toekomst.

We geven zoal antwoord op vragen als:

- Wat betekent aardgasvrij voor mij?
- Wat verandert er in mijn buurt?
- Wanneer wordt mijn buurt aardgasvrij?
- Wat moet ik zelf doen om over te stappen?
- Welke aanpassingen aan mijn woning zijn nodig voor de gekozen warmtetechniek?
- Wat zijn de kosten en voordelen van deze aanpassingen?
- Welke ondersteuning en (financiële) hulp is er beschikbaar?

Ophalen - hier zoeken we antwoord op

Naast het verstrekken van duidelijke informatie over de warmtetransitie, luisteren we actief naar de vragen, zorgen en ideeën van inwoners. Wat voor woningeigenaren en MKB'ers belangrijk is, nemen we mee in het dorpsenergieplan.

Binnen het Dorps Energie Proces (DEP) richten we ons op de volgende participatievragen. Het proces is geslaagd als we deze samen met inwoners kunnen beantwoorden:

Wat vinden inwoners van de **gemaakte keuzes** in het dorpsenergieplan?

Welke **lokale initiatieven en partijen** kunnen de warmtetransitie ondersteunen?

Welke groepen willen een **collectieve all-electric oplossing** realiseren?

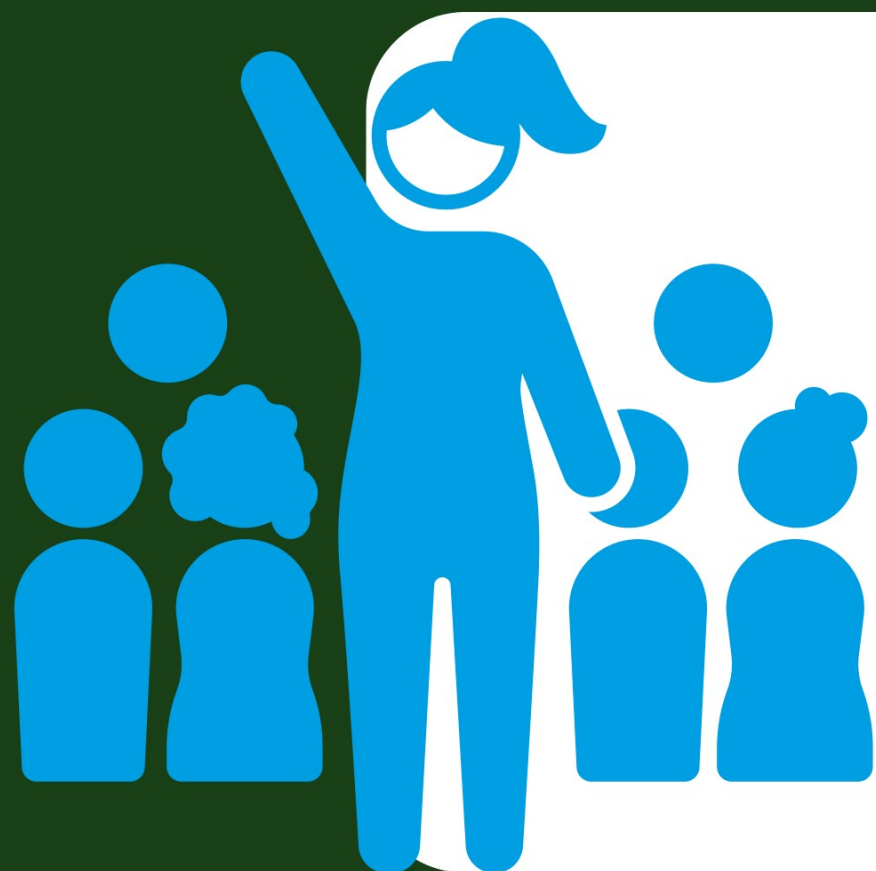
Wat hebben **woningeigenaren en MKB'ers** nodig om aardgasvrij te worden?

Welke **zorgen, vragen of aandachtspunten** leven er in het dorp rondom energie?

Welke afwegingen moeten we meenemen voor de criteria van het **aanwijzen van wijken**?

Activeren - hier moedigen we aan

Naast informeren en ophalen is **activeren** een essentieel onderdeel van de participatieaanpak binnen het Dorps Energie Proces. We willen inwoners niet alleen betrekken bij plannen, maar ook aanmoedigen om nu al in actie te komen en zich actief voor te bereiden op een toekomst zonder aardgas. Voor veel huishoudens begint die voorbereiding met het verduurzamen van hun eigen woning of bedrijfsgebouw. Daarbij verwijzen we inwoners in eerste instantie naar het onafhankelijke advies van Energieloket Achterhoek.

Ruimte voor buurtinitiatieven

Veel inwoners van Bronckhorst voelen zich betrokken bij hun buurt of wijk. Ze weten wat er speelt, waar kansen liggen en hoe je anderen mee kunt nemen. Daarom biedt de gemeente binnen het DEP actief ruimte én ondersteuning voor het opzetten van buurtinitiatieven die bijdragen aan een aardgasvrije toekomst. Of het nu gaat om gezamenlijke isolatieacties, voorlichtingsavonden, een buurtteam of een collectief verduurzamingsplan: bewoners die samen aan de slag willen, kunnen rekenen op hulp vanuit de gemeente - in de vorm van kennis, communicatie en financiering.

Hoe ziet DEP-Noord eruit?

Doorlooptijd: ca 7 maanden

Het Dorps Energie Proces wordt opgebouwd rondom **drie kernmomenten**: drie bewonersbijeenkomsten, die elk een duidelijke fase en een eigen thema binnen het DEP-traject behandelen.

Tussen de bijeenkomsten organiseren we verschillende ondersteunende activiteiten, zoals:

- Enquêtes om meningen, zorgen en ideeën op te halen;
- Activiteiten die vanuit de buurt zelf ontstaan of worden geïnitieerd;
- Mogelijke activiteiten voor specifieke doelgroepen: MKB, coöporaties, monumenten, collectieve werkgroepen etc.

Bijeenkomst 1: Je buurt wordt aardgasvrij – wat nu?

- **Doelgroep:** Alle inwoners die willen weten wat aardgasvrij betekent voor henzelf en hun woning.
- **Opzet:** Uitleg over waarom de buurt aardgasvrij wordt, wat dit betekent voor woningen en welke stappen volgen. Ook aandacht voor eigen initiatieven vanuit de buurt.

Bijeenkomst 2: Energie in jouw huis en dorp.

Doelgroep: Inwoners die zelf of samen met hun buurt aan de slag willen, of die zich verder willen verdiepen in de plannen van de gemeente.

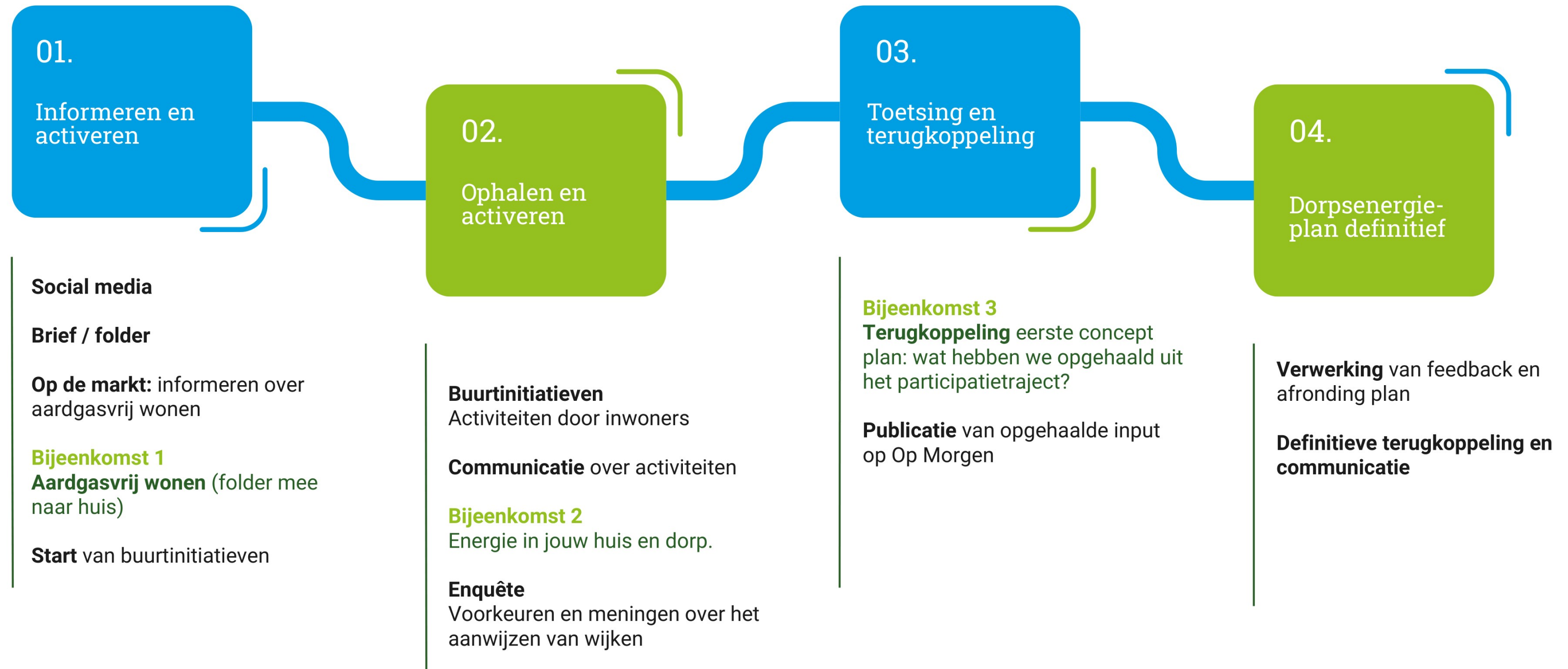
Opzet: Drie themakamers:

- Collectieve warmte: mogelijkheden en kansen.
- Buurtinitiatieven: samen energie besparen en opwekken.
- Energieloket Achterhoek: persoonlijk advies en informatie.

Bijeenkomst 3: Hoe wordt jouw buurt aardgasvrij?

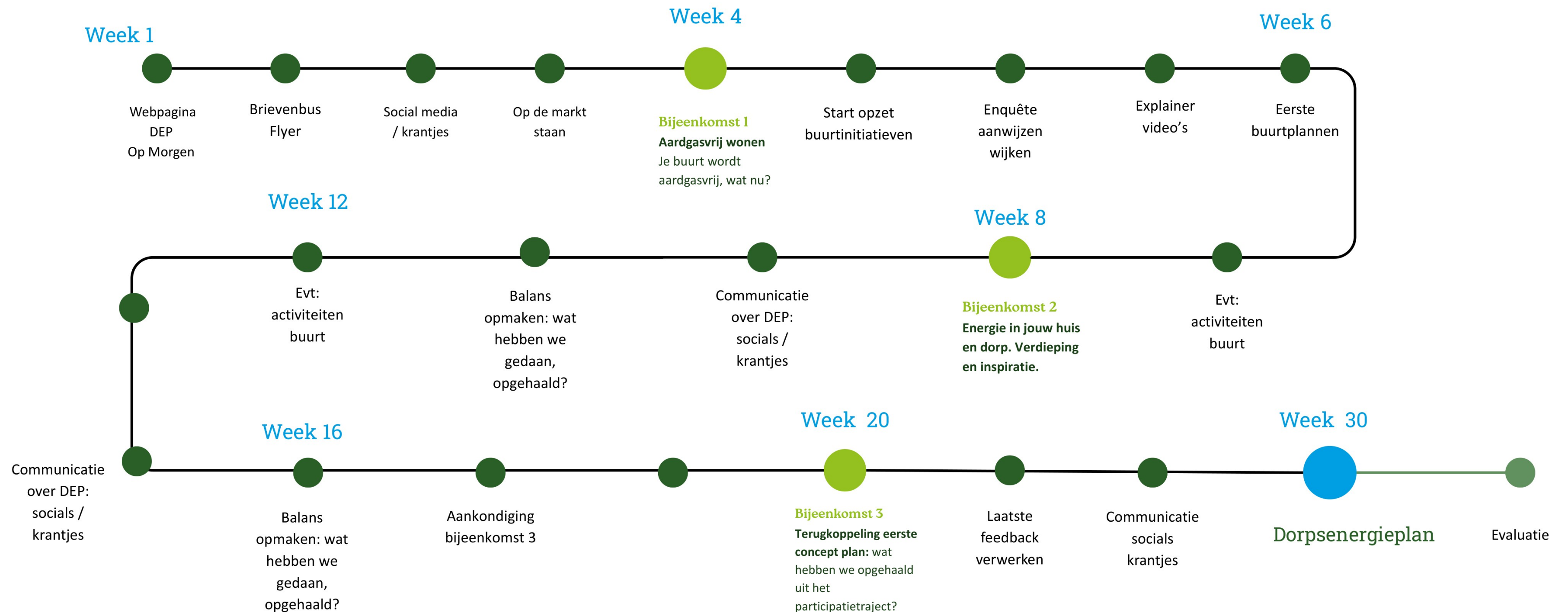
- **Doelgroep:** Alle inwoners die de resultaten uit het Dorps Energie Proces willen weten.
- **Opzet:** Presentatie en terugkoppeling van de uitkomsten van het dorpsenergieproces en keuzes voor dorpsenergieplan.

Fasen DEP

Tijdlijn DEP NOORD

De stappen in de tijdlijn tussen de drie kern bijeenkomsten kunnen worden gewijzigd indien blijkt dat er bij inwoners andere behoeften zijn.

Bijeenkomst 1

Je buurt wordt aardgasvrij, wat nu?

Doel bijeenkomst

- Inwoners krijgen een helder beeld van wat de warmtetransitie betekent voor hun woning en hun buurt.
- Inwoners horen welke stappen de gemeente al heeft gezet en welke initiatieven er lopen.
- Inwoners ontdekken wat zij zelf kunnen doen – individueel of samen met burens.

Aanpak bijeenkomst:

De bijeenkomst bestaat uit twee onderdelen: een plenair programma en een thematische informatiemarkt. In het plenaire deel leidt een gespreksleider het gesprek en gaat kort in gesprek met verschillende experts en gasten.

Waarom deze aanpak?

De gemeentelijke opgave is niet automatisch gelijk aan de vragen en zorgen van inwoners. Inwoners kijken naar de opgave vanuit hun eigen perspectief en leefwereld. Er bestaat daarbij een risico dat bijeenkomsten verzanden in een eenzijdige uitleg vanuit de overheid, met de nadruk op wet- en regelgeving.

Door het inzetten van een gespreksleider die de brug slaat tussen gemeente en inwoners, blijft het gesprek toegankelijk en herkenbaar. Op deze manier behouden we de verbinding met inwoners en sluiten we beter aan bij hun leefwereld.

Deel 1 – Plenair & interactief (±45 min)

Een gespreksleider die dichtbij de inwoners staat én de gemeentelijke opgave kent, opent de bijeenkomst. Hij/zij gaat kort in gesprek met de aanwezigen: waarom zijn mensen gekomen, wat speelt er?

Daarna bevraagt de gespreksleider verschillende experts, zoals iemand van de gemeente en het energieloket. Door vragen te stellen en kritisch te reageren, worden ook zorgen en vragen van inwoners herkenbaar ingebracht.

Er is daarnaast volop ruimte voor het uiten van zorgen en het delen van ervaringen. We gaan actief in gesprek met de aanwezigen, zodat iedereen zich gehoord voelt en vragen direct besproken kunnen worden.

Deel 2 – Thematische informatietafels (±45 min)

Iedere tafel heeft een thema, een bordje met onderwerp, informatiemateriaal en iemand om vragen aan te stellen. Voorbeelden van tafels:

- **Samen doen** – Starten met buurtactiviteiten.
- **Collectieve warmte** – Wat is het en hoe werkt het?
- **Feedback** – Reageer op stellingen over buurtkeuzes.
- **Isoleren** – Waarom en waar begin je? (energieloket)

De uitkomsten van bijeenkomst 1 vormen de basis voor de opzet van bijeenkomsten 2 en 3, zodat deze volledig afgestemd kunnen worden op de vragen, behoeften en interesses van de inwoners.

BIJLAGE

BIJLAGE I

Uitleg warmtetransitie

De warmtetransitie

Aardgas is al jarenlang de belangrijkste energiebron voor verwarming en koken. Nederland stapt daar nu geleidelijk vanaf. Uiterlijk in 2050 wordt in het hele land geen aardgas meer gebruikt. De overgang van fossiel aardgas naar duurzame energie wordt de warmtetransitie genoemd.

Waarom stappen we over?

We stappen over omdat aardgas slecht is voor het klimaat én omdat het steeds minder beschikbaar is en de levering minder betrouwbaar. Door over te stappen op duurzame energiebronnen verminderen we CO₂-uitstoot en maken we ons minder afhankelijk van schaarse fossiele brandstoffen.

Van kolen en aardgas naar schone energie

Vroeger verwarmden we onze huizen met kolenkachels en sjouwden we met kolenkitten. In 1959 veranderde dat toen onder de Groningse klei een groot aardgasveld werd ontdekt. Heel Nederland stapte over op aardgas: schoner dan kolen, eenvoudig in gebruik en veel comfortabeler.

Maar de tijden veranderen. Het Groningse gasveld is gesloten, buitenlands gas is duurder en minder zeker, en het verbranden van aardgas veroorzaakt veel CO₂-uitstoot. Daarom maken we nu de overstap naar duurzame alternatieven.

Afspraken die we met elkaar maakten

De overstap sluit aan bij afspraken die wereldwijd, landelijk en regionaal zijn gemaakt om de CO₂-uitstoot flink te verminderen.

Afspraken wereldwijd en landelijk

In 2015 spraken bijna alle landen in de wereld in het **Klimaatakkoord van Parijs** af om minder CO₂ uit te stoten. In Nederland is dit vastgelegd in de Klimaatwet en het Nationaal Klimaatakkoord. Gemeenten hebben daarin een belangrijke taak: ervoor zorgen dat wijken en dorpen stap voor stap aardgasvrij worden.

Afspraken in onze regio

Ook in de Achterhoek zijn duidelijke afspraken gemaakt. In de **RES Achterhoek** en het **Akkoord van Groenlo 3.0** zijn doelen vastgelegd voor het opwekken van meer duurzame energie, het besparen van energie door gebouwen te verduurzamen en het realiseren van een aardgasvrije omgeving.

Verwarmen én koelen van woningen

Hoewel de warmtetransitie oorspronkelijk gaat over het verwarmen van huizen, wordt het koelen van woningen steeds belangrijker door hittegolven en warme zomers. Bij nieuwe verwarmingssystemen wordt daarom zowel gekeken naar het belang van verwarmen in de winter als het koelen in de zomer.

Geen aardgas. Wat dan wel?

Alternatieven voor aardgas

Toen Nederland overstapte van kolen op aardgas, was dat relatief eenvoudig: iedereen kreeg aardgas. De overstap naar nieuwe duurzame energiebronnen is deze keer complexer, omdat de mogelijkheden per wijk of buurt kunnen verschillen.

Een nieuwe warmtebron als alternatief voor aardgas noemen we een warmteoplossing. Dit kan bijvoorbeeld een volledig elektrische oplossing (all-electric) zijn, een collectief systeem met één warmtebron (warmtenet), of de inzet van groen gas of groene waterstof.

Biogas

Warmtenet

All electric

Warmteoplossing in Bronckhorst

In de gemeente Bronckhorst is nog geen definitieve warmteoplossing vastgesteld. De gemeente onderzoekt welke opties technisch haalbaar zijn en passen bij het karakter van de dorpen. In de bronnenstrategie staat beschreven welke warmteoplossing in Bronckhorst de voorkeur heeft en op welke overwegingen deze keuze is gebaseerd.

Uit de voorlopige onderzoeken blijkt dat **all-electric** – verwarmen met elektriciteit bijvoorbeeld via een warmtepomp – in veel gevallen het meest kansrijk is. Dit scenario sluit goed aan bij de ruimtelijke en technische mogelijkheden in grote delen van de gemeente. Andere opties, zoals een warmtenet of groen gas, zijn minder waarschijnlijk vanwege hoge kosten, beperkte beschikbaarheid en praktische beperkingen op het platteland.

Per buurt wordt verder onderzocht wat haalbaar is. Daarbij worden inwoners actief betrokken via het Dorps Energie Proces, zodat er stap voor stap toegewerkt wordt naar een goed onderbouwde en breed gedragen warmtekeuze.

BIJLAGE II

Uitwerking participatievragen

Wat vinden inwoners van de gemaakte keuzes in het dorpsenergieplan?

Om het dorpsenergieplan goed vast te stellen, nemen we in het DEP inwoners vanaf het begin mee in de overwegingen en beredeneringen. Omdat we grotendeels weten dat de oplossing all-electric wordt, laten we zien hoe dit besluit tot stand is gekomen en bieden we inwoners de ruimte om vragen, zorgen, ideeën en meningen te delen. Alleen zo ontstaat duidelijkheid en vertrouwen in het plan. In het dorpsenergieplan verwerken we ook de uitkomsten van de participatie.

Daarbij wil de gemeente weten of inwoners zich kunnen vinden in deze uitkomsten en keuzes.

Participatievragen (voorbeeld)

- Zijn er nog onduidelijkheden of zorgen over het plan?
- Welke informatie missen inwoners nog om het plan goed te kunnen begrijpen?
- Zijn inwoners tevreden met de manier waarop ze zijn betrokken bij het proces?

Participatie vormen

- Expert bijeenkomst: uitleg alternatieve warmtebron
- Korte digitale of papieren evaluatievragenlijst na info-bijeenkomsten
- Feedbacksessie Dorps Energie Plan met inwoners, eventueel in kleine groepen

Welke lokale initiatieven en partijen kunnen de warmtetransitie ondersteunen?

Een succesvolle warmtetransitie begint bij de mensen zelf. Daarom stimuleert de gemeente binnen het DEP initiatieven vanuit de buurt die bijdragen aan het aardgasvrij maken van onze dorpen. Hiervoor is er de komende jaren een speciaal budget beschikbaar gesteld voor projecten die een buurt of dorp helpen bij verduurzaming.

Of het nu gaat om het organiseren van informatiebijeenkomsten, een warmtewandeling, energiemarkten of andere activiteiten: de gemeente ondersteunt initiatieven met communicatie en financiële middelen. Zo zorgen we er samen voor dat verduurzaming dichtbij huis gebeurt.

Participatievragen (voorbeeld)

- Zijn er al lokale groepen of projecten actief rondom energiebesparing of aardgasvrij wonen?
- Welke ideeën of initiatieven willen inwoners graag starten?
- Welke ondersteuning is nodig om deze initiatieven van de grond te krijgen?
- Hoe kunnen inwoners elkaar helpen of kennis delen?

Participatievormen

- Open oproep via nieuwsbrief, social media en website om initiatieven te melden
- Oproep tijdens eerste kick off bijeenkomst
- Inventarisatie via interviews en gesprekken met sleutelfiguren in de gemeenschap
- In gesprek met woningcorporaties en energiecoöperaties.

Welke groepen willen een **collectieve all-electric oplossing** realiseren?

In Bronckhorst is all-electric verwarmen en koken het meest waarschijnlijke toekomstscenario. Dit kan op twee manieren: met een individuele warmtepomp of via een collectieve installatie voor een straat of buurt.

Een individuele warmtepomp geeft je vrijheid, maar vraagt vaak een flinke investering, voldoende ruimte (zoals een buitenunit) en een goed geïsoleerde woning.

Een collectieve oplossing (klein warmtenet) kan aantrekkelijk zijn omdat je kosten en werk met burens kunt delen, samen eenvoudiger keuzes maakt en gebruikmaakt van één centrale installatie. Hierdoor hoeft niet iedereen een eigen grote installatie in de tuin te plaatsen. Bovendien kan een collectieve warmtepomp vaak efficiënter en stiller werken dan veel losse apparaten.

Inwoners kunnen samen onderzoeken of een collectieve oplossing in hun buurt mogelijk is. De gemeente stelt hiervoor budget beschikbaar en ondersteunt het proces waar nodig, maar het initiatief en de uitvoering van het onderzoek liggen bij de inwoners zelf.

Participatievragen (voorbeeld)

- Voorbeelden van participatievragen
- Welke voordelen en zorgen zien inwoners bij collectieve oplossingen?
- Zijn er groepen inwoners die samen een initiatief willen starten om een collectief te onderzoeken?
- Hoe groot is de bereidheid om deel te nemen aan een collectief project?

Participatie vormen

- Open oproep via nieuwsbrief, social media en website om initiatieven te melden
- Eerste kick off bijeenkomst
- Website pagina Op Morgen met informatie.
- Inventarisatie via interviews en gesprekken met sleutelfiguren in de gemeenschap

Wat hebben **woningeigenaren** en **MKB'ers** nodig om aardgas vrij te worden?

Voor het aardgasvrij maken van een dorp komt veel kijken. In het meest voor de hand liggende scenario, waarin woningen volledig all-electric worden, betekent dit dat gebouwen beter geïsoleerd moeten zijn om een warmtepomp efficiënt te kunnen gebruiken. Tijdens de gesprekken wil de gemeente inzicht krijgen in de informatiebehoefte en gewenste ondersteuning van inwoners, zowel voor woningeigenaren als voor ondernemers die hun bedrijfsgebouw willen verduurzamen.

Participatievragen (voorbeeld)

- Welke informatie helpt inwoners bij het maken van keuzes voor hun woning of buurt?
- Op welke manieren willen inwoners deze informatie ontvangen (bijv. bijeenkomsten, workshops, online, brochures)?
- Welke praktische ondersteuning of begeleiding vinden inwoners belangrijk om stappen richting aardgasvrij te zetten?
- Welke zorgen of twijfels hebben inwoners over de overstap naar aardgasvrij, en welke informatie zou helpen om die te verminderen?
- Welke knelpunten of obstakels ervaren inwoners, en welke informatie of uitleg is nodig om deze te kunnen aanpakken?
- Op welke manier willen inwoners betrokken worden bij het proces van aardgasvrij worden (bijv. meedenken, proefprojecten, adviesraden)?

Welke zorgen, vragen of aandachtspunten leven er in het dorp?

Soms spelen er ook andere zaken waar inwoners tegenaan lopen die invloed hebben op de warmtetransitie. In het Dorpsenergieproces is het daarom belangrijk om deze randvoorwaarden en zorgen in kaart te brengen. Zo kunnen we samen oplossingen bedenken die echt aansluiten bij wat er in het dorp speelt.

Participatievragen (voorbeeld)

- Welke vragen of onzekerheden hebben inwoners over de warmtetransitie?
- Welke zorgen ervaren inwoners over de impact van de warmtetransitie op hun dagelijks leven?
- Zijn er andere uitdagingen of wensen die in het dorpsenergieplan moeten worden meegenomen?
- Zijn er overige zaken waarvan de gemeente op de hoogte moet zijn of waarmee rekening gehouden moet worden?

Hoe moet de gemeente **wijken** **aanwijzen** om van het aardgas af te gaan?

Het is zeker dat we uiteindelijk van het aardgas afgaan. Welke dorpen en in welke volgorde aardgasvrij worden, moet de gemeente nog vaststellen. De gemeente krijgt de bevoegdheid om wijken aan te wijzen. Als dat gebeurt, duurt het minimaal acht jaar voordat de aardgaskraan daadwerkelijk dichtgaat, zodat iedereen voldoende tijd heeft om zich voor te bereiden.

Om de criteria voor deze volgorde te bepalen, wil de gemeente inzicht krijgen in wat inwoners belangrijk vinden. Welke afwegingen moeten bij dit besluit worden meegenomen?

In het Dorpsenergieproces (DEP) Noord zal dit onderwerp niet centraal staan, maar het zal tijdens de bijeenkomsten wel aan de orde komen.

Participatievragen (voorbeeld)

- Welke criteria vinden inwoners belangrijk bij het bepalen van de volgorde? (bijv. betaalbaarheid, draagvlak, technische haalbaarheid, kwetsbare groepen, lopende werkzaamheden)
- Voorbeeld afweging: Moet de gemeente starten met wijken waar het technisch het makkelijkst is, of waar het draagvlak het grootst is?
- Hoe belangrijk is het dat buurten die al werken aan verduurzaming voorrang krijgen?
- Moeten kwetsbare bewoners of wijken extra worden meegenomen in de planning?

Participatie vormen

- Bijeenkomsten: Tijdens bijeenkomsten is er speciale aandacht voor deze vraag. Inwoners kunnen reageren op feedbackposters en meedenken in interactieve sessies of workshops.
- Eventueel via andere buurtinitiatieven

COMPENSATIEPLAN NATUURVRIENDELIJK ISOLEREN (NVI) EN SOORTENMANAGEMENTPLAN (SMP)

Memo

Voor: College van burgemeester en wethouders en raad
Auteur: [REDACTED], [REDACTED]
Datum: 25 november 2025

Kern

Om meerdere redenen stellen we een compensatieplan natuurvriendelijk isoleren en een soortenmanagementplan (SMP) op. De belangrijkste redenen zijn om beschermde vogelsoorten een alternatief onderkomen te bieden voor de instandhouding van de populaties en om daarmee de isolatieopgave ten behoeve van de warmtetransitie weer mogelijk te maken.

Het compensatieplan natuurvriendelijk isoleren (NVI) is een gedoogconstructie waarmee we tot 6% van onze woningen kunnen isoleren tot 2027. Een gedoogconstructie omdat we voor deze manier van werken tijdelijk geen ecologische vergunning nodig hebben en we ook niet voor elke woning die we willen isoleren een kostbaar ecologisch onderzoek moeten laten uitvoeren.

Met een door de provincie goedgekeurd SMP kunnen we een gebiedsdekkende vergunning aanvragen zodat we voldoen aan de wet natuurbescherming. Vanwege de (veldwerk)kosten voor het opstellen van een SMP is deze vergunning alleen van toepassing op de kernen van Bronckhorst.

Soortenmanagementplan (SMP)

De warmtetransitie is de verbouwing van Nederland naar aardgasvrij. Gemeenten worden geacht met rijksondersteuning regie in de warmtetransitie te voeren. In de basis betekent dit sturen op een haalbare en betaalbare warmtetransitie. Een uitspraak van de Raad van State bemoeilijkt dit. Zij stelt vast dat isolatiewerkzaamheden zonder ecologisch onderzoek in strijd zijn met de Omgevingswet. Om de drempels die dit opwerpt weg te nemen heeft het Interprovinciaal Overleg (IPO) een alternatieve route bedacht. Gemeenten worden geacht een Soortenmanagementplan op te stellen. Een SMP is een jaarrond ecologisch onderzoek naar gebouwbewonende soorten; denk vooral aan vleermuissoorten, huismussen en gierzwaluwen. Het SMP beschrijft de huidige staat van instandhouding van soorten, en de compensatiemaatregelen, die gemeenten voornemens zijn te plegen, ter ondersteuning van deze instandhouding. Gemeenten kunnen dit plan gebruiken om een gebiedsdekkende vergunning aan te vragen. Deze kunnen gemeenten vervolgens delen met inwoners en bedrijven, zodat zij weer binnen wet- en regelgeving handelen.

Vanwege de kosten is het onhaalbaar om voor de gehele gemeente een SMP op te stellen. Het SMP geldt dan ook alleen voor de kernen van Bronckhorst. Voor bewoners in het buitengebied geldt dat ze bij verstorende maatregelen van gebouwbewonende soorten een individueel ecologisch onderzoek moeten laten doen. Een mogelijk alternatief hiervoor bij het isoleren van de spouw is dat er een eDNA onderzoek gedaan kan worden om na te gaan of er beschermde vogelsoorten aanwezig zijn. Als er geen sporen gevonden worden kan er

alsnog geïsoleerd worden.

De verwachting is dat de provincie kiest voor een geldigheid van 10 jaar voor een goedgekeurd SMP. In die 10 jaar dient er (ambtelijke) capaciteit en geld vrijgemaakt te worden voor het monitoren van het SMP. Vragen die tijdens de monitoring beantwoord moeten worden zijn of de compensatiemaatregelen werken en of de populaties op peil blijven. Na goedkeuring van het SMP in 2028 besluiten we over hoe we de monitoring willen invullen.

Het hebben van een SMP betekent niet dat de compensatieopgave afgerond is. Bij alle mogelijk verstorende maatregelen als isoleren dienen er nieuwe compensatiemaatregelen getroffen te worden. Het SMP is een compensatieplan dat in ontwikkeling blijft.

Tijdslijn SMP

De start van het SMP onderzoek is augustus 2026. De reden hiervoor is dat veldonderzoek alleen mogelijk is buiten de winterslaap periode. In juli 2027 is het veldonderzoek afgerond en worden de data geanalyseerd. Na de analyse die ongeveer 5 maanden duurt volgt het vragen van goedkeuring door de provincie dat 3 tot 6 maanden in beslag neemt. De verwachting is dat we de eerste helft van 2028 we een goedgekeurd SMP hebben en daarmee voor 10 jaar in het bezit zijn van een gebiedsdekkende vergunning voor de kernen van Bronckhorst.

Kosten SMP

De kosten voor het opstellen van het SMP bedragen € 495.950,- De grootste kosten zitten in het doen van de nulmeting, waar veel uren veldonderzoek mee gemoeid zijn. Het is waarschijnlijk dat er aanvullende kosten voortkomen voor het nemen van compensatiemaatregelen. Dit bepalen we met het ecologisch bureau bij het opstellen van het SMP. De kosten daarvoor, sterk afhankelijk van welke voorzieningen en welke locaties, worden betaald uit het vervolg op de CDOKE middelen.

Een SMP is 10 jaar geldig en dient tijdens die periode gemonitord te worden. Als het ecologische bureau ook de monitoring voor haar rekening neemt dan gaat het om € 246.400,-. Deze dekken we uit de reeks beschikbaar gestelde middelen.

In de perspectiefnota 2026 heeft u € 350.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van het SMP. We kiezen er echter voor om het gehele bedrag te betalen uit de ontvangen middelen voor de Specifieke Uitkering (SPUK) Lokale Aanpak Isolatie, minus € 193.975 subsidie van de provincie. Omdat het hebben van een SMP bijdraagt aan sneller, meer of natuurinclusiever isoleren mag de ontwikkeling van een SMP uit deze regeling betaald worden. Het totale bedrag is meer dan begroot, mede vanwege de onderschatte grootte van het doen van de nulmeting.

Compensatieplan natuurvriendelijk isoleren (NVI)

Omdat het veel tijd kost om te komen tot een SMP is er een gedoogconstructie bedacht die geldig is tot 2027 om tenminste een deel van de woningen te kunnen isoleren. Van de provincie hebben we een lijst gekregen met te nemen maatregelen om te kunnen voldoen aan de basis compensatie eis. Wanneer het compensatieplan goedgekeurd is door de provincie voldoen we aan deze tijdelijke constructie. Na goedkeuring van het plan zal het plan worden uitgevoerd.

Tijdslijn NVI

Begin november 2025 starten we samen met een ecologisch bureau met het opstellen van het compensatieplan NVI. Dit bureau helpt ook bij de begeleiding van de uitvoerende partij. De verwachting is dat het opstellen van het plan drie maanden gaat duren en dat vervolgens het krijgen van goedkeuring door de provincie 3 weken in beslag neemt. In februari 2026 hopen we te voldoen aan de eis van het hebben van een goedgekeurd compensatieplan.

Om te voorkomen dat de geldigheid van deze gedoogconstructie afloopt, terwijl er nog geen goedgekeurd SMP op tafel ligt zijn we aan het kijken of er voor de tussenliggende periode een pre-SMP moet komen. Een pre-SMP biedt een ontheffing om te voldoen aan de wet natuurbescherming voor maximaal twee jaar. We besluiten samen met de provincie of dit nodig is.

Kosten NVI

Het opstellen van het compensatieplan NVI kost € 5.020,- excl btw. Het begeleiden bij de uitvoering kost € 1.580,- excl btw. Deze kosten worden betaald uit de CDOKE middelen.

Hiervoor geldt dat de kosten voor het uitvoeren van de compensatiemaatregelen nog onbekend zijn. We verwachten een bedrag van tussen de € 20.000 en € 40.000,-. Dit ligt ook sterk aan welke maatregelen genomen moeten worden. We krijgen voor het uitvoeren van het plan subsidie van de provincie. De hoogte hiervan is nog onbekend. Ter vergelijking: gemeente Oude IJsselstreek ontving € 19.000,- voor het plaatsen van de nestkasten.

